

Міністерство освіти і науки України
Одеський національний технологічний університет

ННІ економіки, управління і бізнесу ім. Г.Е. Вейнштейна
Кафедра національної та міжнародної економіки
Ступінь вищої освіти – перший (бакалавр)
Спеціальність 051 «Економіка»
Освітня програма «Економіка підприємства»

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА БАКАЛАВРА

**на тему: «Ефективність інвестиційної діяльності та її вплив на
господарську діяльність ПП «Фірма «Гармаш»**

ШИФР КРБ.ЕП.1.576-03.1.4

Здобувача Фролова М.І.

Керівник доцент Фрум О.Л.

Кваліфікаційна робота допускається до захисту

Рішення кафедри від 12.06.2026 р., протокол № 17

**Завідувач кафедри національної
та міжнародної економіки _____**

Тетяна КУЛАКОВСЬКА

Одеса – 2026 рік

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ННІ економіки, управління і бізнесу ім. Г.Е. Вейнштейна

Кафедра національної та міжнародної економіки

Ступінь вищої освіти – перший (бакалавр)

Спеціальність 051 «Економіка»

Освітня програма «Економіка підприємства»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Зав. кафедри національної

та міжнародної економіки

_____ проф. Кулаковська Т.А.

«22» жовтня 2025 р.

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧУ

Фролову Микиті Ігоровичу

1. Тема роботи: «Ефективність інвестиційної діяльності та її вплив на господарську діяльність ПП «Фірма «Гармаш» затверджена наказом ОНТУ від 22.10.2025 № 576-03.
2. Термін здачі здобувачем закінченої роботи 12.06.2026 р.
3. Вихідні дані до роботи: статистична звітність роботи підприємства за два роки; історія підприємства, наукові статті, монографії та інші публікації за темою інноваційної політики підприємства, інформація з мережі Інтернет.
4. Перелік питань, які потрібно розробити: 1. Теоретико-методичні основи інвестиційної діяльності підприємств. 2. Техніко-економічний аналіз господарської діяльності ПП «Фірма «Гармаш». 3. Обґрунтування та оцінка ефективності інвестиційного проєкту виробництва нового продукту на ПП «Фірма «Гармаш».
5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень) таблиць – 8, рисунків – 1.
6. Дата видачі завдання 22.10.2025р.

Керівник _____ к.е.н., доц. Фрум О.Л.

Завдання прийняв до виконання _____ Фролов М.І.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітки
1. Розробка теоретичного розділу кваліфікаційної роботи	01.02.26 – 01.03.26	Виконано
2. Техніко-економічна характеристика підприємств та економічний аналіз за напрямом кваліфікаційної роботи за два роки	02.03.26 – 21.04.26	Виконано
3. Проект заходу з підвищення ефективності інвестиційної діяльності ПП «Фірма «Гармаш»	21.04.26 – 19.05.26	Виконано
4. Оформлення кваліфікаційної роботи	19.05.26 – 12.06.26	Виконано

Здобувач-дипломник _____ Фролов М.І.

Керівник роботи _____ Фрум О.Л.

Несу відповідальність за ідентичність електронного та друкованого варіантів кваліфікаційної роботи, даю згоду на обробку персональних даних та не заперечую проти розміщення кваліфікаційної роботи на офіційних web-ресурсах ОНТУ.

Підтверджую, що в кваліфікаційній роботі відсутні порушення норм академічної доброчесності.

Здобувач-дипломник _____ Фролов М.І.

АНОТАЦІЯ

Кваліфікаційна робота бакалавра містить 120 сторінок, 64 таблиці, 4 рисунки, список літератури з 62 найменувань, 1 пропонування.

Метою кваліфікаційної роботи є визначення шляхів підвищення ефективності інвестиційної діяльності ПП «Фірма «Гармаш» та визначення її впливу на господарську діяльність підприємства.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити такі завдання:

- дослідити теоретичні основи інвестиційної діяльності підприємства;
- визначити сутність та показники ефективності інвестиційної діяльності;
- провести аналіз фінансово-господарської діяльності ПП «Фірма «Гармаш»;
- оцінити ефективність інвестиційної діяльності ПП «Фірма «Гармаш»;
- виявити проблеми та перспективи розвитку інвестиційної діяльності ПП «Фірма «Гармаш»;
- обґрунтувати напрями підвищення ефективності інвестиційної діяльності ПП «Фірма «Гармаш».

Об'єктом роботи є інвестиційна діяльність ПП «Фірма «Гармаш».

Предметом роботи є теоретичні, методичні та практичні аспекти оцінки ефективності інвестиційної діяльності та її впливу на господарську діяльність ПП «Фірма «Гармаш».

За результатами виконаної роботи сформульовані висновки та пропозиції з обрання ефективного напрямку інвестиційної діяльності для ПП «Фірма «Гармаш».

Отримані результати можуть бути використані підприємством у подальшій виробничо-господарській діяльності.

Рік виконання роботи 2026.

Рік захисту роботи 2026.

ПЛАН

	стор.
ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ	7
1.1. Сутність, зміст та особливості інвестиційної діяльності підприємств	7
1.2. Інвестиційний проєкт як основа інвестиційної стратегії підприємств	14
1.3. Види ефективності інвестиційної діяльності та методи оцінки ефективності інвестиційних проєктів	24
Висновки за розділом 1	30
РОЗДІЛ 2. ТЕХНІКО-ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПП «ФІРМА «ГАРМАШ»	33
2.1. Організаційно-технічна характеристика ПП «Фірма «Гармаш»	33
2.2. Фінансово-економічний аналіз виробничо-господарської діяльності ПП «Фірма «Гармаш» за два роки	36
2.3. Аналіз стану та перспектив розвитку ринку ковбасних виробів України	67
Висновки за розділом 2	79
РОЗДІЛ 3. ОБГРУНТУВАННЯ ТА ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПРОЄКТУ ВИРОБНИЦТВА НОВОГО ПРОДУКТУ НА ПП «Фірма «Гармаш»	81
3.1. Планування повної собівартості нового продукту	81
3.2. Калькулювання витрат на одиницю продукції та розрахунок повної собівартості за проєктом	85
3.3. Розрахунок грошових потоків від проєкту	86
3.4. Оцінка економічної ефективності інвестиційного проєкту з виробництва нового продукту	88

3.5. Оцінка впливу запропонованого заходу на основні техніко-економічні показники підприємства	93
Висновки за розділом 3	96
ВИСНОВКИ	98
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	103
ДОДАТКИ	110

ВСТУП

У сучасних умовах розвитку економіки України інвестиційна діяльність є одним із ключових чинників забезпечення стабільного функціонування та розвитку підприємств. Ефективне залучення та використання інвестиційних ресурсів сприяє модернізації виробництва, оновленню основних засобів, впровадженню інноваційних технологій, підвищенню конкурентоспроможності та покращенню фінансових результатів діяльності підприємства. В умовах нестабільного економічного середовища, високого рівня конкуренції та обмеженості фінансових ресурсів особливого значення набуває оцінка ефективності інвестиційної діяльності та визначення її впливу на господарську діяльність підприємства.

Інвестиційна діяльність є важливим елементом стратегічного розвитку будь-якого підприємства, оскільки саме інвестиції забезпечують можливість розширення виробництва, освоєння нових ринків збуту, підвищення якості продукції та ефективності використання ресурсів. Раціональне управління інвестиційними процесами дозволяє підприємству досягати високих економічних результатів, підвищувати рівень рентабельності та зміцнювати свої позиції на ринку.

Особливо актуальним питання ефективності інвестиційної діяльності є для підприємств, які функціонують у конкурентному середовищі та потребують постійного оновлення матеріально-технічної бази. ПП «Фірма «Гармаш» здійснює господарську діяльність в умовах динамічного ринкового середовища, що вимагає ефективного управління інвестиційними ресурсами та прийняття обґрунтованих інвестиційних рішень. Саме тому дослідження ефективності інвестиційної діяльності підприємства та її впливу на результати господарської діяльності є важливим і практично значущим.

Актуальність теми кваліфікаційної роботи полягає у необхідності комплексного дослідження інвестиційної діяльності підприємства, оцінки

ефективності використання інвестиційних ресурсів та визначення основних напрямів підвищення ефективності господарської діяльності. В умовах економічної нестабільності та обмеженого доступу до фінансових ресурсів підприємствам необхідно забезпечувати максимальну віддачу від вкладених інвестицій, що потребує впровадження сучасних методів оцінки та управління інвестиційною діяльністю.

Теоретичні та практичні аспекти інвестиційної діяльності підприємств досліджувалися у працях багатьох вітчизняних і зарубіжних учених. Значний внесок у розвиток теорії інвестування зробили такі зарубіжні науковці, як Гаррі Марковіц, Вільям Шарп, Майкл Портер, Ігор Ансофф. Серед українських учених вагомий внесок у дослідження проблем інвестиційної діяльності зробили І.О. Бланк, А.М. Поддєрьогін, В.Г. Федоренко, С.В. Мочерний, Г.В. Савицька та інші.

Незважаючи на значну кількість наукових досліджень, питання оцінки ефективності інвестиційної діяльності та її впливу на господарську діяльність підприємств потребують потоннішого дослідження з урахуванням сучасних умов функціонування українських підприємств. Це обумовлює необхідність проведення комплексного аналізу інвестиційної діяльності ПП «Фірма «Гармаш» та розробки практичних рекомендацій щодо підвищення її ефективності.

Метою кваліфікаційної роботи є визначення шляхів підвищення ефективності інвестиційної діяльності ПП «Фірма «Гармаш» та визначення її впливу на господарську діяльність підприємства.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити такі завдання:

- дослідити теоретичні основи інвестиційної діяльності підприємства;
- визначити сутність та показники ефективності інвестиційної діяльності;
- провести аналіз фінансово-господарської діяльності ПП «Фірма «Гармаш»;

- оцінити ефективність інвестиційної діяльності ПП «Фірма «Гармаш»;
- виявити проблеми та перспективи розвитку інвестиційної діяльності ПП «Фірма «Гармаш»;
- обґрунтувати напрями підвищення ефективності інвестиційної діяльності ПП «Фірма «Гармаш».

Об'єктом дослідження є інвестиційна діяльність ПП «Фірма «Гармаш».

Предметом дослідження є теоретичні, методичні та практичні аспекти оцінки ефективності інвестиційної діяльності та її впливу на господарську діяльність ПП «Фірма «Гармаш».

У процесі дослідження були використані методи економічного аналізу, порівняння, узагальнення, статистичний метод, метод фінансового аналізу, графічний метод, а також методи оцінки ефективності інвестиційних проєктів.

Інформаційною базою дослідження стали наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених, законодавчі та нормативно-правові акти України, фінансова звітність ПП «Фірма «Гармаш», статистичні матеріали та інформаційні ресурси мережі Інтернет.

Практичне значення отриманих результатів полягає у можливості використання запропонованих рекомендацій для підвищення ефективності інвестиційної діяльності ПП «Фірма «Гармаш», покращення фінансових результатів, підвищення конкурентоспроможності та забезпечення стабільного розвитку підприємства в сучасних економічних умовах.

Апробація результатів дослідження. Основні положення дослідження були представлені та отримали схвалення на VIII Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції (Одеса. 16-17 квітня 2026 року).

Публікації. За результатами кваліфікаційної роботи опубліковано 1 наукова праця загальним обсягом 0,1 д.а., з них 0,1 д.а. належить особисто автору.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

1.1. Сутність, зміст та особливості інвестиційної діяльності підприємства

У сучасних умовах розвитку економіки інвестиційна діяльність є важливим чинником забезпечення конкурентоспроможності підприємства та його довгострокового розвитку. Сьогодні жодне підприємство не може розвиватися без інвестицій. Саме інвестиції забезпечують оновлення виробничих потужностей, впровадження інновації та підвищення ефективності діяльності. Інвестиційна діяльність є важливим інструментом розвитку підприємства та потребує ефективного управління.

Сьогодні інвестиційна діяльність є одним із ключових факторів забезпечення ефективного функціонування та стратегічного розвитку підприємств.

Інвестиційна діяльність підприємства являє собою сукупність практичних дій щодо залучення, розміщення та використання інвестиційних ресурсів з метою отримання економічного, соціального або іншого ефекту в майбутньому. Відповідно до Закону України «Про інвестиційну діяльність», інвестиціями є всі види майнових та інтелектуальних цінностей, які вкладаються в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності, у результаті чого створюється прибуток або досягається соціальний ефект [1, с. 122].

Економічна сутність інвестиційної діяльності полягає у забезпеченні процесу відтворення основного капіталу, розвитку виробництва та підвищення ефективності господарської діяльності підприємства. Інвестиції є важливим джерелом фінансування інновацій, модернізації обладнання, розширення виробництва та освоєння нових ринків збуту. Саме інвестиції

створюють передумови для оновлення виробничих потужностей, впровадження новітніх технологій, підвищення конкурентоспроможності продукції та забезпечення стабільного економічного зростання підприємства.

Особливо це актуально для України, де бізнес працює в умовах підвищених ризиків.

В таблиці 1.1 наведено наукові підходи до визначення поняття «інвестиційна діяльність підприємства».

Таблиця 1.1

Наукові підходи до визначення поняття «інвестиційна діяльність підприємства»*

Автор	Визначення інвестиційної діяльності	Особливості підходу
І. О. Бланк	Інвестиційна діяльність підприємства являє собою процес обґрунтування та реалізації найбільш ефективних форм вкладення капіталу з метою забезпечення його зростання та досягнення стратегічних цілей підприємства.	Акцент на управлінні капіталом та стратегічному розвитку.
В. М. Гриньова	Інвестиційна діяльність – це сукупність практичних дій щодо залучення, розміщення та використання інвестиційних ресурсів для розвитку підприємства та отримання економічного ефекту.	Наголос на ресурсному забезпеченні та економічному результаті.
А. М. Поддєрьогін	Інвестиційна діяльність підприємства охоплює процес формування інвестиційних ресурсів, вибору об'єктів інвестування та контролю за ефективністю вкладень.	Розглядає інвестиційну діяльність як складову фінансового менеджменту.
Т. Г. Васильців	Інвестиційна діяльність визначається як система заходів щодо здійснення капітальних вкладень та інших інвестицій з метою підвищення конкурентоспроможності підприємства.	Орієнтація на розвиток та конкурентні переваги.
Закон України «Про інвестиційну діяльність»	Інвестиційна діяльність – сукупність практичних дій громадян, юридичних осіб і держави щодо реалізації інвестицій.	Нормативно-правовий підхід, який є базовим для економічних досліджень.

*Джерело: складено автором на основі [2, с. 98; 3, с. 65; 4, с. 256; 5]

Аналіз наукових підходів дає змогу зробити висновок, що інвестиційна діяльність підприємства розглядається як цілеспрямований процес формування, залучення та використання інвестиційних ресурсів для забезпечення розвитку підприємства, підвищення його конкурентоспроможності та отримання економічного ефекту. Більшість

авторів акцентують увагу на досягненні стратегічних цілей та підвищенні вартості підприємства.

Інвестиційна діяльність підприємства – це сукупність практичних дій щодо вкладення капіталу з метою отримання прибутку або досягнення іншого ефекту.

Вона охоплює процеси:

- формування інвестиційних ресурсів;
- вибору об’єктів інвестування;
- реалізації інвестиційних проєктів [6, с. 118].

Таблиця 1.2

Етапи інвестиційної діяльності*

Етап	Сутність
Планування	Вибір напрямку
Інвестування	Вкладення коштів
Контроль	Оцінка результатів

*Джерело: складено автором на основі [7]

Інвестиційна діяльність в Україні здійснюється в середовищі, яке характеризується наступними рисами:

- високий рівень ризику;
 - нестабільність економіки;
 - обмежений доступ до фінансування
- умови воєнного стану [8].

Таблиця 1.3

Чинники впливу зовнішнього середовища інвестиційної діяльності підприємства*

Чинник	Вплив
Економічний	Інфляція
Політичний	Нестабільність
Фінансовий	Кредити
Ринковий	Попит

*Джерело: складено автором на основі [9]

Інвестиційна діяльність підприємства характеризується такими особливостями:

- довгостроковим характером вкладень;
 - високим рівнем ризику;
 - необхідністю значних фінансових ресурсів;
 - залежністю від зовнішнього економічного середовища;
- орієнтацією на отримання майбутнього ефекту [10, с. 242].

Основною метою інвестиційної діяльності підприємства є забезпечення зростання його ринкової вартості та підвищення ефективності діяльності.

Основними завданнями інвестиційної діяльності є:

- оновлення матеріально-технічної бази;
- підвищення продуктивності праці;
- збільшення обсягів виробництва;
- покращення якості продукції;
- забезпечення фінансової стабільності;

підвищення конкурентоспроможності підприємства [11, с. 347].

Узагальнені напрями інвестиційної діяльності підприємства представлено на рисунку.

Рисунок 1.1. Напрями інвестиційної діяльності підприємства*

*Джерело: складено автором за [9-11]

Інвестиційна діяльність є ключовим елементом фінансової стратегії підприємства.

Інвестиції – це вкладення коштів з метою отримання вигоди в майбутньому.

Простіше кажучи, підприємство вкладає ресурси сьогодні, щоб отримати більший результат завтра.

Інвестиції класифікуються за різними ознаками:

- реальні інвестиції (у виробництво);
- фінансові інвестиції (цінні папери);
- інноваційні інвестиції.

Таблиця 1.4

Класифікація інвестицій*

Ознака	Види
За об'єктом	Реальні, фінансові
За терміном	Коротко-, довгострокові
За ризиком	Низький, середній, високий

Джерело: складено автором на основі [12, с. 411]

У сучасній економічній науці інвестиції класифікують за різними ознаками.

За об'єктами вкладення:

- реальні інвестиції;
- фінансові інвестиції;
- інтелектуальні інвестиції.

За характером участі:

- прями;
- непрямі.

За строками вкладення:

- короткострокові;
- довгострокові.

За формою власності:

- державні;
- приватні;
- іноземні;

спільні [12, с. 296].

Реальні інвестиції мають особливе значення для підприємств, оскільки спрямовуються безпосередньо на розвиток виробництва та забезпечують зростання економічного потенціалу підприємства.

Важливим елементом інвестиційної діяльності є інвестиційна політика підприємства, яка являє собою систему заходів щодо формування напрямів інвестування, вибору джерел фінансування та забезпечення ефективності інвестиційних вкладень.

Найчастіше підприємства працюють із:

- реальними інвестиціями;
- фінансовими активами.

Ефективність інвестиційної діяльності підприємства значною мірою залежить від якості управління інвестиційними ресурсами, обґрунтованості інвестиційних рішень та здатності підприємства адаптуватися до змін зовнішнього середовища. Серед основних напрямів її підвищення доцільно виділити такі (табл.1.5).

Таблиця 1.5

Напрями підвищення ефективності інвестиційної діяльності підприємства*

Напрямок	Зміст напрямку
1. Удосконалення системи стратегічного планування інвестиційної діяльності	Формування довгострокової інвестиційної стратегії дає можливість узгодити інвестиційні цілі із загальною стратегією розвитку підприємства, забезпечити раціональний розподіл ресурсів та своєчасно реагувати на зміни ринкового середовища
2. Підвищення якості відбору інвестиційних проєктів	Важливим напрямом є використання сучасних методів оцінки ефективності інвестиційних проєктів (NPV, IRR, PI, DPP), що дозволяють обирати найбільш економічно доцільні напрями вкладення коштів та мінімізувати ризик неефективних інвестицій

Напрямок	Зміст напрямку
3. Оптимізація структури джерел фінансування	Раціональне поєднання власних, позикових та залучених коштів сприяє зниженню вартості капіталу, підвищенню фінансової стійкості підприємства та забезпеченню достатнього обсягу ресурсів для реалізації інвестиційних проєктів
4. Управління інвестиційними ризиками	Ефективна система ризик-менеджменту передбачає ідентифікацію, оцінювання та мінімізацію ризиків шляхом диверсифікації інвестиційного портфеля, страхування ризиків, резервування коштів та застосування сценарного аналізу
5. Впровадження інновацій та цифрових технологій	Інвестування в інноваційні технології, автоматизацію виробничих процесів та цифрову трансформацію підприємства сприяє підвищенню продуктивності праці, скороченню витрат і зростанню конкурентоспроможності
6. Удосконалення системи моніторингу та контролю інвестиційних проєктів	Регулярний контроль за реалізацією проєктів дозволяє своєчасно виявляти відхилення від планових показників, коригувати управлінські рішення та забезпечувати досягнення запланованих результатів
7. Підвищення інвестиційної привабливості підприємства	Покращення фінансових результатів діяльності, забезпечення прозорості управління, формування позитивної ділової репутації та впровадження принципів корпоративного управління сприяють залученню додаткових інвестиційних ресурсів
8. Розвиток людського капіталу	Підвищення кваліфікації працівників, розвиток управлінських компетенцій та формування ефективної системи мотивації забезпечують більш якісне управління інвестиційними процесами та проєктами
9. Активізація співпраці з державними та міжнародними інституціями	Залучення грантових коштів, участь у державних програмах підтримки бізнесу, співпраця з міжнародними фінансовими організаціями розширюють можливості фінансування інвестиційних проєктів
10. Забезпечення сталого розвитку підприємства	Урахування екологічних, соціальних та управлінських факторів (ESG-підхід) підвищує інвестиційну привабливість підприємства та створює додаткові можливості для залучення капіталу

*Джерело: складено автором на основі [7, 13-15, с. 145]

Інвестиційна діяльність є основою розвитку підприємства та потребує ретельного аналізу.

На ефективність інвестиційної діяльності впливають такі фактори:

- фінансовий стан підприємства;
- рівень інвестиційного ризику;
- державна економічна політика;
- рівень інфляції;
- стан ринку капіталу;

- рівень розвитку технологій;
- конкурентне середовище.

Таким чином, інвестиційна діяльність є важливою складовою господарської діяльності підприємства, яка забезпечує його розвиток, підвищення ефективності виробництва та зміцнення конкурентних позицій на ринку.

1.2. Інвестиційний проєкт як основа інвестиційної стратегії підприємства

У сучасних умовах господарювання ефективний розвиток підприємства неможливий без реалізації інвестиційної діяльності, основною формою якої виступають інвестиційні проєкти. Інвестиційна стратегія підприємства не може існувати без конкретних дій. Саме такими діями і є інвестиційні проєкти, тому що через проєкти здійснюється практична реалізація інвестиційної стратегії підприємства.

Інвестиційна стратегія – це довгостроковий план дій підприємства, який визначає, куди, скільки і навіщо воно вкладатиме гроші для досягнення своїх головних цілей.

Вона визначає глобальні правила:

- пріоритети: які напрямки бізнесу розвивати (наприклад, диверсифікація – запуск абсолютно нових продуктів, або інтенсифікація – розширення поточного виробництва);
- джерела фінансування: за які гроші розвиватися (власний прибуток, банківські кредити, залучення інвесторів чи випуск акцій);
- політика ризиків: наскільки ризиковані вкладення дозволені (агресивна стратегія заради надприбутків чи консервативна задля стабільності) [16, с. 184].

Розробка інвестиційної стратегії – це творчий, але чітко структурований процес. Компанія має тверезо оцінити свої сили, визначити цілі та зрозуміти, звідки брати гроші.

Розробку інвестиційної стратегії можна поділити на основні етапи.

1. Визначення періоду формування стратегії. Перший крок – вирішити, на який термін розробляється стратегія. Зазвичай це 3–5 років. Цей термін залежить від загальної стратегії компанії, стабільності економіки країни та галузі (наприклад, у сфері ІТ стратегії коротші через швидкі зміни, а в металургії чи енергетиці – довші).

2. Аналіз інвестиційної позиції та ресурсів (діагностика). Підприємство заглядає у власну кишеню та вивчає ринок. Оцінюються наявні фінансові ресурси (власний прибуток, амортизація), можливість залучення кредитів та ефективність минулих інвестицій.

3. Формування стратегічних цілей. На цьому етапі формулюються чіткі, вимірювані цілі. Наприклад: «Збільшити обсяги виробництва на 40%», «Знизити енерговитрати на 20%» або «Вийти на європейський ринок».

4. Визначення напрямів та форм інвестування. Компанія вирішує, куди саме вкладати кошти. Це може бути реальне інвестування (купівля обладнання, будівництво цехів, придбання ліцензій) чи фінансове інвестування (купівля акцій інших компаній, облігацій, депозити).

5. Формування інвестиційних ресурсів. Визначається оптимальне співвідношення власних та залучених (позикових) коштів. Головне завдання – знайти гроші під найменший відсоток і так, щоб компанія не стала банкрутом через борги.

6. Оцінка розробленої стратегії. Готову стратегію перевіряють на відповідність загальним цілям підприємства, прораховують можливі ризики та оцінюють її загальну економічну ефективність [17, с. 256; 18, с. 294; 19, с. 155].

Ключові чинники, що впливають на стратегію:

– зовнішні: стадія економічного циклу країни (криза чи зростання), рівень інфляції, податкова політика, доступність кредитів, рівень конкуренції в галузі;

– внутрішні: стадія життєвого циклу самого підприємства (молодий стартап потребує агресивних інвестицій, зрілий бізнес – підтримуючих), фінансовий стан компанії, кваліфікація менеджменту та схильність керівництва до ризику [19, с. 293].

Підприємство не може досягти масштабних цілей (наприклад, захопити новий ринок чи повністю оновити обладнання) за один день. Для цього стратегія розбивається на конкретні, обмежені в часі та ресурсах кроки – інвестиційні проєкти.

Обґрунтований вибір інвестиційних проєктів в умовах обмежених ресурсів і підвищених ризиків, характерних для економіки України, є необхідною основою здійснення інвестиційної діяльності в сучасних умовах.

У процесі здійснення інвестиційної діяльності підприємства важливе місце займає розробка та реалізація інвестиційних проєктів. Саме інвестиційний проєкт виступає основним інструментом реалізації інвестиційної стратегії підприємства та забезпечення його довгострокового розвитку.

Інвестиційний проєкт є ключовим інструментом реалізації інвестиційної стратегії підприємства. Фактично, стратегія – це план, а проєкт – його реалізація.

Інвестиційний проєкт – це план вкладення коштів з метою отримання результату в майбутньому [15, с. 132].

Інвестиційний проєкт – це вже конкретний комплекс заходів, розписаний за термінами, ресурсами та фінансовими витратами для досягнення чітко визначеної локальної мети [4, с. 65].

Жодна інвестиційна стратегія не може бути реалізована без інвестиційних проєктів, оскільки вони є єдиним механізмом втілення стратегічних задумів у реальні активи та прибуток компанії. Водночас, проєкти, які реалізуються хаотично (без єдиної стратегії), часто призводять до розпилення коштів та збитків.

Проектна форма управління робить стратегію життєздатною з кількох причин.

1. Конкретизація та вимірюваність. Стратегічні цілі часто звучать абстрактно. Проект переводить їх на мову цифр, графіків та відповіток осіб.

2. Ефективний розподіл ресурсів. У компанії завжди обмежена кількість грошей та людей. Формуючи портфель проектів, керівництво може чітко бачити, який проект дасть найбільшу віддачу і фінансувати його першочергово.

3. Контроль ризиків. Велику стратегію важко контролювати. Але якщо розбити її на 5 окремих проектів, кожним із них можна керувати автономно. Якщо один проект зазнає невдачі, його можна вчасно закрити або змінити, не руйнуючи всю стратегію компанії.

4. Етапність. Кожен проект має свій життєвий цикл (від ідеї до завершення). Це дозволяє підприємству розвиватися крок за кроком, оцінюючи результати на кожному етапі [20-21].

Процес просування проекту від ідеї до результату в бізнесі виглядає як чітка ієрархічна система:

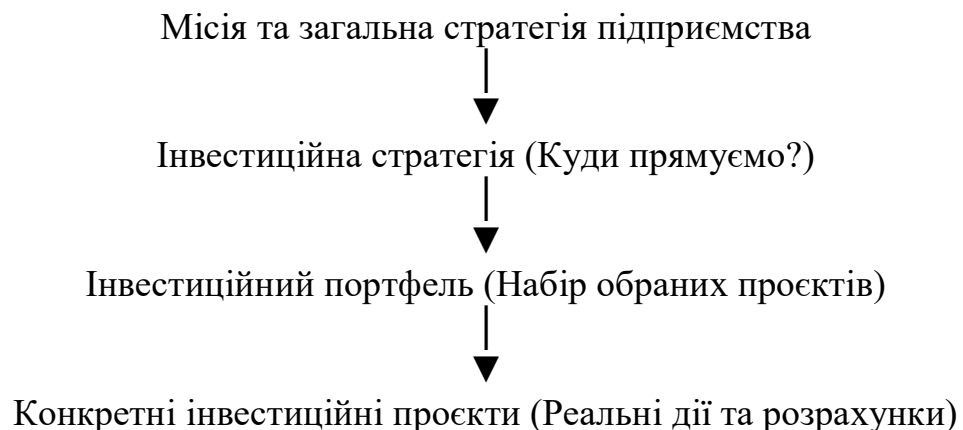

Рис. 1.2. Ієрархічна система просування проекту в структурі управління проектами*

*Джерело: складено автором на основі [21]

Зв'язок між інвестиційною стратегією та проєктами можна описати простою метафорою: стратегія – це архітектурний план майбутнього будинку, а інвестиційні проєкти – це цеглини, з яких цей будинок будується.

Прикладом інвестиційного проєкту може бути:

- відкриття нового виробництва;
- модернізація обладнання;
- впровадження інновацій.

Інвестиційний проєкт – це комплекс взаємопов'язаних заходів, спрямованих на здійснення інвестицій з метою отримання прибутку або досягнення іншого економічного чи соціального ефекту. Він включає:

- обґрунтування доцільності інвестицій;
- розрахунок витрат і результатів;
- планування необхідних ресурсів;
- оцінку ефективності вкладень;
- прогноз результатів реалізації проєкту;
- оцінку ризиків [22].

Інвестиційний проєкт є основною формою реалізації інвестиційної діяльності підприємства.

Основними елементами інвестиційного проєкту є:

- мета проєкту;
- обсяг інвестицій;
- джерела фінансування;
- строки реалізації;
- очікувані результати;
- оцінка ризиків (таблиця 1.6) [18, 275].

Будь-який інвестиційний проєкт – від простої заміни верстата до будівництва підприємства – проходить певний шлях від зародження ідеї до її повного завершення.

Таблиця 1.6

Склад інвестиційного проєкту*

Елемент	Зміст
Мета	Очікуваний результат (Прибуток)
Ресурси	Фінансові, матеріальні (Капітал)
Термін	Період реалізації
Результат	Прибуток/ефект (Доход)

*Джерело: складено автором на основі [18, с. 276]

Цей шлях називається життєвим циклом і традиційно ділиться на три великі фази.

1. Передінвестиційна фаза – етап планування та розрахунків. Це період формування ідеї та перевірки її на життєздатність.

1. Маркетингові дослідження: Чи потрібен цей продукт ринку?
2. Техніко-економічне обґрунтування (ТЕО): Розрахунок витрат, доходів, термінів окупності та оцінка ризиків.
3. Юридичне оформлення: Попереднє погодження, отримання дозволів чи ліцензій.

Результат фази: інвестор приймає остаточне рішення: «Фінансуємо» або «Проект занадто ризикований/невигідний».

2. Інвестиційна фаза – етап капітальних вкладень та будівництва. Найбільш витратний етап, коли паперові плани втілюються в реальність. Гроші лише витрачаються, доходу поки немає.

4. Розробка детальної проєктно-кошторисної документації.
5. Придбання або оренда земельної ділянки/приміщень.
6. Закупівля обладнання, технологій, сировини.
7. Будівельно-монтажні та пусконаладжувальні роботи.
8. Наймання та навчання персоналу.

Результат фази: об'єкт повністю готовий до роботи.

3. Експлуатаційна фаза – етап отримання прибутку. Проєкт запускається в роботу. Це найдовша за часом фаза, протягом якої інвестиції мають повернутися і почати приносити чистий прибуток.

1. Початок виробництва продукції або надання послуг.
2. Продажі та отримання виручки.
3. Поточний контроль за витратами та ефективністю.

Результат фази: досягнення точкою окупності, отримання запланованого прибутку та, зрештою, завершення проєкту (модернізація або ліквідація об'єкта) [22-23].

Помилка на передінвестиційній фазі (наприклад, неправильно оцінений попит) коштує компанії відносно дешево – лише вартості самого дослідження. Але та сама помилка, виявлена на експлуатаційній фазі (коли завод уже побудовано, а товар нікому не потрібен), може призвести підприємство до банкрутства. Саме тому якісне планування є основою інвестиційного менеджменту.

Процес розробки інвестиційного проєкту включає:

1. Ідея проєкту
2. Попередній аналіз
3. Розробка бізнес-плану
4. Оцінка ефективності
5. Прийняття рішення
6. Реалізація [24].

Таблиця 1.7

Алгоритм процесу розробки інвестиційного проєкту*

Крок	Результат
Ідея	Концепція
Аналіз	Дані
Оцінка	Висновок
Реалізація	Ефект

*Джерело: складено автором на основі [25, с. 113]

Таблиця 1.8

Етапи реалізації інвестиційного проєкту*

Етап	Суть
Ініціація	Формування ідеї
Планування	Розрахунки

Етап	Суть
Реалізація	Виконання
Контроль	Оцінка

*Джерело: складено автором на основі [26, с. 247]

Таблиця 1.9

Критерії ефективності інвестиційного проєкту

Показник	Критерій
NPV	> 0
IRR	$>$ ставки дисконтування
PI	> 1

*Джерело: складено автором на основі [27]

Інвестиційні проєкти є основою реалізації інвестиційної стратегії підприємства.

Саме в них визначаються:

- напрям розвитку;
- обсяг інвестицій;
- рівень ризику [28].

Таблиця 1.10

Зв'язок інвестиційного проєкту та стратегії розвитку*

Проект	Стратегія
Розширення	Зростання
Оптимізація	Зниження витрат
Інновації	Розвиток

*Джерело: складено автором на основі [28]

Види інвестиційних проєктів групуються за наступними ознаками.

За напрямками інвестування:

- виробничі;
- інноваційні;
- соціальні;
- екологічні;
- фінансові.

За масштабами:

- великі;
- середні;
- малі.

За строками реалізації:

- короткострокові;
- середньострокові;
- довгострокові.

За рівнем ризику:

- низькоризикові;
- середньоризикові;
- високоризикові [21, 29].

Реалізація інвестиційного проєкту проходить кілька основних етапів, які складають життєвий цикл інвестиційного проєкту.

1. Передінвестиційний етап. На цьому етапі:

- проводиться аналіз ринку;
- визначається доцільність інвестування;
- розробляється бізнес-план;
- оцінюється ефективність проєкту.

2. Інвестиційний етап передбачає:

- залучення фінансових ресурсів;
- придбання обладнання;
- будівництво чи модернізацію об'єктів;
- організацію виробництва.

3. Експлуатаційний етап включає:

- функціонування об'єкта;
- отримання доходів;
- оцінку результатів реалізації проєкту [30].

Інвестиційні проєкти відіграють важливу роль у стратегічному розвитку підприємства, оскільки дозволяють:

- впроваджувати нові технології;
- модернізувати виробництво;
- розширювати асортимент продукції;
- підвищувати конкурентоспроможність;
- збільшувати прибутковість підприємства.

Інвестиційні проєкти забезпечують розвиток підприємства [31].

Таблиця 1.11

Вплив типу інвестиційного проєкту на результат інвестиційної діяльності*

Тип	Результат
Інновації	Розвиток
Оптимізація	Економія
Розширення	Зростання

*Джерело: складено автором на основі [31]

Отже, інвестиційний проєкт є основою реалізації інвестиційної стратегії підприємства.

Інвестиційна стратегія є складовою загальної стратегії розвитку підприємства та визначає довгострокові напрями інвестиційної діяльності.

Основними цілями інвестиційної стратегії є:

- забезпечення фінансової стабільності;
- підвищення конкурентоспроможності;
- зростання прибутковості;
- розвиток виробничого потенціалу [32].

Ефективна інвестиційна стратегія базується на:

- аналізі внутрішнього та зовнішнього середовища;
- оцінці інвестиційних можливостей;
- прогнозуванні ризиків;
- оцінці економічної ефективності проєктів.

Таким чином, інвестиційний проєкт є основним інструментом реалізації інвестиційної стратегії підприємства та забезпечення його розвитку.

1.3. Види ефективності інвестиційної діяльності та методи оцінки ефективності інвестиційних проєктів

Інвестиційна діяльність підприємства спрямована на забезпечення його розвитку та підвищення конкурентоспроможності. Важливим аспектом є оцінка ефективності інвестицій, яка дозволяє визначити доцільність вкладення коштів.

Ефективність інвестицій – це співвідношення отриманого результату до витрат на його досягнення.

Оцінка ефективності інвестицій – це, по суті, відповідь на головне питання: «Чи варті результати проєкту тих грошей і зусиль, які ми в нього вкладаємо?».

Коли підприємство вкладає кошти, головне питання – чи окупляться ці інвестиції. Саме тому оцінка ефективності інвестиційної діяльності є основою прийняття рішення про потонніші напрями інвестування.

Ефективність інвестиційної діяльності показує, наскільки вигідними є інвестиції тому одним із найважливіших завдань управління інвестиційною діяльністю підприємства є оцінка ефективності інвестиційних проєктів. Саме оцінка ефективності дозволяє визначити доцільність інвестування та обрати найбільш вигідний варіант вкладення капіталу.

Ефективність інвестиційної діяльності характеризує співвідношення отриманих результатів і витрат, пов'язаних із реалізацією інвестиційного проєкту.

Виділяють такі види ефективності інвестиційної діяльності:

- економічна;
- фінансова;

- соціальна;
- бюджетна [33].

Таблиця 1.12

Види ефективності інвестиційної діяльності*

Вид	Суть
Економічна	Загальний ефект
Фінансова	Прибуток
Соціальна	Вплив на суспільство
Бюджетна	Надходження до бюджету

*Джерело: складено автором на основі [33]

Оскільки інвестиції впливають не лише на дохід інвестора, а й на працівників, суспільство та екологію, в економіці виділяють кілька ключових видів ефективності. Їх можна розділити на дві великі групи: за об'єктом оцінки (кому це вигідно) та за наслідками (на що це впливає).

1. За об'єктом оцінки (для кого ефект?).

1. Комерційна (фінансова) ефективність показує фінансові результати проєкту безпосередньо для його учасників (інвесторів, компанії). Тут рахують гроші: прибуток, окупність, рентабельність та рух грошових потоків. Якщо проєкт приносить гроші компанії – він комерційно ефективний.

2. Бюджетна ефективність характеризує вплив проєкту на доходи та витрати державного бюджету. Важлива для проєктів, де є державні гроші або пільги. Вона відображає фінансові наслідки проєкту для державного чи місцевого бюджету. Перевагами для бюджету є майбутні податки від проєкту, мито, створення робочих місць (менше виплат по безробіттю). Недоліками є субсидії чи пряме фінансування з казни.

3. Економічна (суспільна) ефективність відображає фінансові результати реалізації проєкту та характеризує рівень прибутковості інвестицій. Враховує витрати і результати, які виходять за межі прямих фінансових інтересів учасників. Вона показує користь проєкту для всієї економіки країни або конкретного регіону. Наприклад, будівництво нової дороги може бути

комерційно збитковим (якщо вона безкоштовна), але суспільно недефективним, бо це знижує витрати на логістику для сотень інших бізнесів.

4. Соціальна ефективність характеризує вплив інвестиційного проєкту на соціальні умови:

- створення робочих місць;
- покращення умов праці;
- підвищення рівня життя населення.

5. Екологічна ефективність визначає вплив проєкту на навколишнє середовище [34, с. 304; 35, с. 401].

2. За видом наслідків (який саме ефект?) (таблиця 1.12)

Таблиця 1.13

Види ефективності інвестиційної діяльності за об'єктами оцінки*

Вид ефективності	Що саме оцінюється?	Приклад прояву
Економічна	Співвідношення фінансових витрат і отриманого грошового доходу.	Зростання чистого прибутку, скорочення собівартості виробництва.
Соціальна	Покращення якості життя людей, умов праці та соціальної інфраструктури.	Створення нових робочих місць, зниження рівня травматизму, будівництво дитсадка для працівників.
Екологічна	Вплив інвестицій на навколишнє середовище та раціональне використання ресурсів.	Зменшення викидів CO ₂ , встановлення очисних фільтрів, перехід на безвідходне виробництво.
Науково-технічна	Рівень інноваційності, автоматизації та прогресивності технологій.	Впровадження штучного інтелекту, реєстрація нових патентів, автоматизація ручної праці.
Бюджетна	Вплив інвестиційного проєкту на доходи та витрати державного чи місцевого бюджету.	Збільшення податкових надходжень, скорочення бюджетних витрат на соціальну підтримку безробітних.
Комерційна	Результативність інвестицій для конкретного інвестора або підприємства.	Досягнення запланованого рівня рентабельності, швидка окупність вкладених коштів.
Регіональна	Вплив інвестицій на соціально-економічний розвиток окремої території.	Розвиток інфраструктури громади, підвищення інвестиційної привабливості регіону.
Організаційна (управлінська)	Удосконалення системи управління, організації	Скорочення часу ухвалення рішень, оптимізація логістики та

Вид ефективності	Що саме оцінюється?	Приклад прояву
	виробництва та бізнес-процесів.	документообігу.
Ресурсна	Ефективність використання матеріальних, трудових та енергетичних ресурсів.	Зменшення енерговитрат, економія сировини, підвищення продуктивності праці.
Стратегічна	Відповідність інвестицій довгостроковим цілям підприємства або держави.	Вихід на нові ринки, зміцнення конкурентних позицій, диверсифікація діяльності.
Інституційна	Вплив інвестицій на розвиток організаційних та правових механізмів функціонування економіки.	Створення індустріального парку, впровадження нових стандартів корпоративного управління.
Іміджева (репутаційна)	Вплив інвестицій на репутацію та суспільне сприйняття підприємства.	Підвищення довіри клієнтів та інвесторів, покращення позицій у рейтингах ESG.

*Джерело: складено автором за допомогою штучного інтелекту

3. За часом та етапами оцінки:

- розрахункова (апріорна) визначається ще до початку фінансування на етапі розробки бізнес-плану. Це прогнознi цифри, на основі яких приймають рішення: запускати проєкт чи ні;
- фактична (апостеріорна) оцінюється вже після реалізації проєкту (або на певних його етапах). Вона показує реальний стан справ і дозволяє порівняти, чи збіглися плани з реальністю [36, 37].

Загалом ефективність інвестиційної діяльності є багатогранною категорією, яка відображає результати реалізації інвестиційних проєктів не лише з економічної, а й із соціальної, екологічної, науково-технічної та інших точок зору.

Комплексна оцінка ефективності дає змогу визначити ступінь досягнення поставлених цілей, обґрунтувати доцільність інвестицій та оцінити їхній вплив на підприємство, суспільство й навколишнє середовище. Саме тому під час аналізу інвестиційних рішень доцільно враховувати сукупність різних видів ефективності, оскільки вони забезпечують більш повне уявлення про результати та наслідки інвестиційної діяльності.

Оцінка ефективності інвестиційних проєктів дозволяє:

- визначити доцільність інвестицій;

- мінімізувати ризики;
- підвищити ефективність використання ресурсів;
- забезпечити обґрунтованість управлінських рішень [38].

Ефективна система оцінки інвестиційних проєктів сприяє:

- підвищенню конкурентоспроможності підприємства;
- забезпеченню фінансової стабільності;
- зростанню прибутковості;
- довгостроковому розвитку підприємства.

У сучасній практиці використовуються статичні та динамічні методи оцінки ефективності інвестицій.

До статичних методів оцінки ефективності інвестицій відносяться наступні.

1. Метод строку окупності. Строк окупності показує період, необхідний для повернення вкладених інвестицій.

$$ПО = IB / ГП, \quad (3.13)$$

де IB – інвестиційні вкладення в проєкт;

ГП – річний грошовий потік підприємства.

Переваги методу:

- простота розрахунку;
- наочність.

Недоліки методу:

- не враховує фактор часу;
- не враховує доходи після окупності [39].

2. Метод бухгалтерської рентабельності

$$Рі = ЧППсер. / ЧІ * 100, \quad (3.15)$$

де ЧППсер. – усереднений чистий приведений прибуток від проєкту;

ЧІ – чисті (приведені) інвестиції.

Дозволяє оцінити рівень прибутковості інвестицій.

Для точного аналізу комерційної ефективності економісти використовують динамічні методи, які враховують зміну вартості грошей у часі (дисконтування). Сюди відносяться такі показники, як NPV (чиста теперішня вартість), IRR (внутрішня норма доходності) та DPP (дисконтований період окупності) [40].

Динамічні методи враховують зміну вартості грошей у часі. До динамічних методів оцінки ефективності інвестицій відносяться наступні.

1. Чиста теперішня вартість (NPV) визначається за формулою:

$$NPV = \sum \text{ЧГП} - \sum \text{ЧІ}, \quad (3.10)$$

де $\sum \text{ЧГП}$ – сума чистого грошового потоку від проєкту у теперішній вартості;

$\sum \text{ЧІ}$ – сума чистої (приведеної) вартості інвестованих у проєкт коштів (чисті інвестиції).

Якщо $NPV > 0$, проєкт є ефективним.

2. Індекс прибутковості (PI) визначається за формулою:

$$ID = \text{ЧГП} / \text{ЧІ} \quad (3.12)$$

Якщо $PI > 1$, проєкт доцільно реалізовувати.

3. Внутрішня норма прибутковості (IRR) визначає рівень дохідності проєкту.

Проєкт є ефективним, якщо його внутрішня норма дохідності (IRR) більша або дорівнює наперед заданій ставці дисконтування (вартості капіталу підприємства чи очікуваній інвесторами нормі прибутковості) [41].

Умови ефективності інвестиційного проєкту:

- 1) $IRR > \text{Ставка дисконтування } (r)$ – проєкт принесе дохід, вищий за вартість залучених коштів. Він є інвестиційно привабливим та створює чисту теперішню вартість ($NPV > 0$).

- 2) $IRR = \text{Ставка дисконтування } (r)$ – проєкт лише окупає вкладені кошти, виходячи "в нуль" ($NPV = 0$). Він не генерує додаткового прибутку, але не є збитковим.

3) $IRR < \text{Ставка дисконтування (r)}$ – проєкт є неефективним, його дохідність не покриває витрат на капітал.

4. Дисконтований строк окупності враховує часову вартість грошей та визначає період повернення інвестицій [42-46].

Інвестиційна діяльність є важливою складовою господарської діяльності підприємства та забезпечує його стратегічний розвиток. Основним інструментом реалізації інвестиційної стратегії виступає інвестиційний проєкт, який дозволяє обґрунтувати доцільність вкладення коштів та оцінити майбутні результати.

Ефективність інвестицій – це основа прийняття рішень. Без оцінки інвестиції можуть бути збитковими. Саме правильний аналіз є ключем до успіху.

Важливе значення має оцінка ефективності інвестиційної діяльності, яка дозволяє визначити економічну доцільність проєктів, мінімізувати ризики та забезпечити ефективне використання інвестиційних ресурсів. Оцінка ефективності є ключовим етапом інвестиційної діяльності.

Застосування сучасних методів оцінки ефективності інвестиційних проєктів сприяє прийняттю обґрунтованих управлінських рішень та забезпеченню стабільного розвитку підприємства.

Висновки за розділом 1

Інвестиційна діяльність є основою розвитку підприємства та потребує ретельного аналізу.

На ефективність інвестиційної діяльності впливають такі фактори:

- фінансовий стан підприємства;
- рівень інвестиційного ризику;
- державна економічна політика;
- рівень інфляції;
- стан ринку капіталу;

- рівень розвитку технологій;
- конкурентне середовище.

Таким чином, інвестиційна діяльність є важливою складовою господарської діяльності підприємства, яка забезпечує його розвиток, підвищення ефективності виробництва та зміцнення конкурентних позицій на ринку.

Отже, інвестиційний проєкт є основою реалізації інвестиційної стратегії підприємства.

Інвестиційна стратегія є складовою загальної стратегії розвитку підприємства та визначає довгострокові напрями інвестиційної діяльності.

Основними цілями інвестиційної стратегії є:

- забезпечення фінансової стабільності;
- підвищення конкурентоспроможності;
- зростання прибутковості;
- розвиток виробничого потенціалу.

Ефективна інвестиційна стратегія базується на:

- аналізі внутрішнього та зовнішнього середовища;
- оцінці інвестиційних можливостей;
- прогнозуванні ризиків;
- оцінці економічної ефективності проєктів.

Таким чином, інвестиційний проєкт є основним інструментом реалізації інвестиційної стратегії підприємства та забезпечення його розвитку.

Інвестиційна діяльність є важливою складовою господарської діяльності підприємства та забезпечує його стратегічний розвиток. Основним інструментом реалізації інвестиційної стратегії виступає інвестиційний проєкт, який дозволяє обґрунтувати доцільність вкладення коштів та оцінити майбутні результати.

Ефективність інвестицій – це основа прийняття рішень. Без оцінки інвестиції можуть бути збитковими. Саме правильний аналіз є ключем до успіху.

Важливе значення має оцінка ефективності інвестиційної діяльності, яка дозволяє визначити економічну доцільність проєктів, мінімізувати ризики та забезпечити ефективне використання інвестиційних ресурсів. Оцінка ефективності є ключовим етапом інвестиційної діяльності.

Застосування сучасних методів оцінки ефективності інвестиційних проєктів сприяє прийняттю обґрунтованих управлінських рішень та забезпеченню стабільного розвитку підприємства.

РОЗДІЛ 2

ТЕХНІКО-ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПП «ФІРМА «ГАРМАШ»

2.1. Організаційно-технічна характеристика промислового підприємства «Фірма «Гармаш»

Адреса: Україна, Одеська область, Комінтернівський район, село Олександрівка, вул. Центральна, 8а. Тел./факс: (0482) 59-49-41; 59-49-42; 39-43-44.

Ідентифікаційний код 25036281.

Ознака суб'єкта: юридична особа.

Організаційно-правова форма господарювання: фірма.

Форма власності: приватна.

Галузь народного господарства: виробництво.

Напрямок діяльності підприємства – виробництво ковбасної продукції [47].

Фірма «Гармаш» сьогодні – це сучасне, стабільне, відоме на ринку м'ясопродуктів підприємство, що активно розвивається, гарантує високу якість своєї продукції; це підприємство з новітнім технологічним устаткуванням і прогресивними технологіями, лідер на ринку Одеси й Одеської області у виробництві ковбасних виробів, пельменів і напівфабрикатів.

Основним видом діяльності підприємства є виробництво м'ясних продуктів – від сирокочених ковбас і делікатесів до варених ковбас і напівфабрикатів. Різноманітні асортименти продукції, а сьогодні він включає близько 100 найменувань м'ясних продуктів, дозволяє задовольнити самі витончені смаки й потреби споживачів.

Фірма «Гармаш» заснована в 1997 році. У той час у її склад входили: Олександрівський м'ясокомбінат, Беляєвський м'ясокомбінат, м'ясопереробні

підприємства. Будівництво Олександрівського м'ясокомбінату було почато в 1997 році, з 2001 року Олександрівський м'ясокомбінат почав випускати продукцію.

Підприємство постійно розвивається. Використання сучасного встаткування виробництва Німеччини, Австрії, Данії, Польщі дозволяє в сполученні із традиційною технологією випускати продукцію високої якості, а нові сучасні матеріали для впакування істотно збільшують строки зберігання м'ясних і ковбасних виробів. Комбінат оснащений новітнім європейським устаткуванням провідних виробників: Schaller, Handman, Mauert і т. ін. Сучасне пакувальне встаткування – Variovac, CrioVac, Repak – дає можливість упаковувати продукцію під вакуумом і в модифікованому газовому середовищі, що збільшує строки зберігання й прекрасно зберігає смакові якості продукту. Комбінат постійно модернізує виробничі потужності.

Підприємство має у своєму розпорядженні необхідні виробничі потужності, що дозволяє щорічно збільшувати обсяг продукції, що випускається, розширювати її асортименти, забезпечуючи стабільно високу якість [48].

Технології й рецептури, що використовуються, ґрунтуються на ДСТУ і технологічних документах, спеціально розроблених для підприємства. Компанія увесь час розвивається. Кращі технологи заводу постійно працюють над створенням нових продуктів з урахуванням сучасних вимог і тенденцій ринку.

Особлива увага приділяється контролю якості продукції, що здійснюється на всіх етапах виробництва. Якість продукції, що випускається, контролюється офіційним державним лікарем ветеринарної медицини, а також бактеріологічною і хімічною лабораторіям підприємства від стадії закупівлі сировини, допоміжних матеріалів, спецій до готової продукції.

Дотримуючись побажань споживачів, підприємство постійно

розширює асортименти випускається продукції, що випускається: копченості, ковбаси, сардельки, сосиски, пельмені зі свинини і яловичини, фірмові вироби з курячого м'яса в зручному упакуванні, які можна придбати як у найбільших супермаркетах, так і у фірмових магазинах фірми «Гармаш».

Фірма «Гармаш» випускає продукцію різних цінових категорій. Різноманітні асортименти продукції підприємства, різної по своїй спрямованості, дозволяє задовольняти потреби різних класів населення, приділяти увагу сучасним тенденціям і трендам, постійно збільшувати покриття ринку.

Число співробітників підприємства 360 осіб, у тому числі інженерно-технічний персонал 65 осіб.

На підприємстві впроваджений ефективний механізм поставок продукції в магазини міста й області. Система збуту передбачає доставку продукту зі складу підприємства до торговельної точки за допомогою великого транспортного парку автомашин. Всі машини оснащені сучасним холодильним устаткуванням, що дозволяє забезпечити схоронність продукту при необхідних умовах на всьому шляху проходження.

Спеціалізований транспорт підприємства доставляє продукцію фірми в торговельні мережі міста Одеси й Одеської області, міст Києва, Миколаєва, Херсону, Ізмаїлу, Білгород-Дністровська й т. ін.

З метою просування продукту й забезпечення його упізнанності фірма регулярно проводить промоакції, дегустації, здійснює трейд-маркетингові заходи, що позитивно впливає на продажі, підтримує імідж комбінату як упевненого й стабільного підприємства.

Основним принципом діяльності приватного підприємства «Гармаш» є традиційна якість. Мета й зміст роботи підприємства – задовольнити смаки й потреби покупця. Сполучення традиційних українських рецептів із прянощами європейської кухні дозволило продукції підприємства завоювати престижні нагороди [49].

Висока якість продукції фірми «Гармаш» підтверджено численними нагородами, отриманими на виставках: 9-а міжнародна виставка Смак-Експо (Одеса, 2003-2004р.), професійний конкурс-дегустація «Українська якість» у рамках спеціалізованої виставки «Дні продуктів і напоїв» (Одеса, 2003-2004р.), спеціалізована виставка «Делікатеси й десерти» (Одеса, 2003-2004р.).

В 2003 році фірма «Гармаш» стала лауреатом рейтингу «Кращі підприємства України» у номінації «Харчова промисловість», лауреатом загальнонаціонального конкурсу «Вища проба» за виробництво конкурентоспроможних високоякісних м'ясо-ковбасних виробів.

У тому ж році за високу якість продукції й бездоганну репутацію в бізнесі рішенням Науково-експертної ради національної іміджевої програми «Лідери ХХІ століття» директор фірми – генеральний директор Гарбуз Віктор Григорович – відзначений нагородою «Золотий Ягуар».

2.2. Фінансово-економічний аналіз виробничо-господарської діяльності промислового підприємства «Фірма «Гармаш»

Аналіз обсягу виробництва й реалізації продукції.

Аналіз обсягу випуску продукції.

Для аналізу становимо аналітичну таблицю 2.1.

Таблиця 2.1

Аналіз виробництва продукції в натуральному й вартісному вираженні

Показники	Попередній рік	Наступний рік	Відхилення (±)	
			абсолютне	відносне
1. Обсяг продукції в оптових цінах (без ПДВ, акцизу), тис. грн				
- у діючих цінах	97395,00	103054,00	5659,00	5,81
- у порівнянних цінах	97395,00	91718,06	-5676,94	-5,83
2. Вироблено продукції, т	1202,00	1247,00	45,00	3,74

Як видно з таблиці 2.1, виробництво продукції в натуральному виразі збільшилося на 45 т або на 3,74%. Виробництво продукції в порівнянних цінах в наступному році в порівнянні з попереднім роком зменшилося на 5676,94 тис. грн, або на 5,83%. Розходження в темпах росту свідчить про зміни в структурі продукції: відбулося структурні зрушення у бік більш дешевої продукції. Виробництво продукції в діючих цінах в наступному році в порівнянні з попереднім роком збільшилося на 5659 тис. грн, або на 5,81%. Випередження темпів росту обсягу виробництва продукції в діючих оптових цінах темпів росту обсягу виробництва в порівнянних цінах свідчить про підвищення цін на продукцію підприємства.

Аналіз використання виробничої потужності підприємства

Коефіцієнт використання виробничої потужності:

$$K_{ВП} = ОВ / ВП, \quad (2.1)$$

де ОВ – обсяг фактично виробленої продукції, тис. грн;

ВП – середньорічна виробнича потужність, т.

Для аналізу використання потужності складемо таблицю 2.2.

Таблиця 2.2

Аналіз використання виробничої потужності

Показники	Попередній рік	Наступний рік	Відхилення (±)
1. Середньорічна виробнича потужність, т.	1500	1500	0,00
2. Фактично вироблено продукції, т.	1202,00	1247,00	45,00
7. Коефіцієнт використання виробничої потужності, частки	0,80	0,83	0,03

З таблиці 2.2 видно, що в попередньому році коефіцієнт використання виробничої потужності склав 0,80, в наступному році – 0,83. Це високі значення коефіцієнта використання виробничої потужності. В наступному році в порівнянні з попереднім роком значення коефіцієнта використання виробничої потужності збільшилося на 3%. Це позитивне явище.

Аналіз факторів, які впливають на зміну обсягу виробництва продукції

Для визначення факторів, які впливають на зміну обсягу виробництва продукції складемо аналітичну таблицю 2.3.

Таблиця 2.3

Аналіз причин зміни обсягу продукції в порівнянних цінах

Показники	Попередній рік	Наступний рік	Відхилення (±)		
			усього	у тому числі за рахунок	
				ОВ	Ц
1. Обсяг продукції в порівнянних оптових цінах, тис. грн	97395,00	103054,00	5659,00	3646,24	2012,76
2. Виробництво продукції, т	1202,00	1247,00	45,00	3646,24	-
3. Середня оптова ціна 1 т,	81,03	82,64	1,614	-	2012,76

Обсяг виробленої продукції:

$$ОП = В * Ц. \quad (2.2)$$

Визначимо вплив на зміну обсягу продукції в порівнянних цінах:

1) зміни продукції в натуральному вираженні

$$\Delta ОП (В) = (В_{зв.} - В_{баз.}) * Ц_{баз.} / 1000, \quad (2.3)$$

де Ц баз. – середня оптова ціна 1 т продукції в базисному році, грн;

Вбаз. і Взв. обсяги виробництва продукції відповідно за попередній і наступний рік у натуральному вираженні, т.

$$\Delta ОП (В) = 45 * 82 = 3646 \text{ тис. грн};$$

$$\Delta ОП (Ц) = В_{зв.} * (Ц_{зв.} - Ц_{баз.}) / 1000, \quad (2.4)$$

де Цзв. – середня оптова ціна 1 т продукції у звітному році, грн.

$$\Delta ОП (Ц) = 1247 * 1,614 = 2012 \text{ тис. грн}$$

З таблиці 2.3 видно, що обсяг продукції в порівнянних оптових цінах в наступному році в порівнянні з попереднім роком зменшився на 2581,79 тис. грн.

Загальний вплив факторів:

$$\Delta ОП = \Delta ОП (В) + \Delta ОП (Ц) \quad (2.5)$$

$$\Delta ОП = 3646 + 1202 = 5659 \text{ тис. грн}$$

На зменшення обсягу продукції в порівнянних оптових цінах вплинуло два фактори:

- 1) збільшення виробництва продукції на 45 т привело до збільшення обсягу продукції в порівнянних оптових цінах на 3646 тис. грн;
- 2) збільшення середньої оптової ціни 1 т на 1,614 тис. грн привело до збільшення обсягу продукції в порівнянних оптових цінах на 2012 тис. грн.

Аналіз реалізації продукції

Для аналізу реалізації продукції складемо аналітичну таблицю 2.4.

Таблиця 2.4

Аналіз реалізації продукції

Показники	Попередній рік	Наступний рік	Відхилення (±)	
			абсолютне	відносне
1. Обсяг виробленої продукції в діючих оптових цінах, тис. грн	97395,00	103054,00	5659,00	5,81
2. Обсяг реалізованої продукції в діючих оптових цінах, тис. грн	97395,00	103054,00	5659,00	5,81
3. Відхилення обсягу реалізації від обсягу виробництва, тис. грн	0,00	0,00	0,00	0,00

З таблиці 2.4 видно, що обсяг реалізації продукції дорівнює обсягу виробництва, тобто в підприємства немає залишків готової продукції на складі.

Аналіз використання основних фондів

Аналіз динаміки основних фондів

Для аналізу динаміки основних фондів складемо таблицю 2.5.

Аналіз руху основних фондів здійснюють за допомогою коефіцієнтів введення й вибуття.

Розрахуємо коефіцієнти введення й вибуття для кожного року й оцінимо їхньому динаміку.

Таблиця 2.5

Зміна наявності основних фондів і їхнього динаміка

Основні фонди	Наявність На початок	Надійшло ОФ		Вибуло ОФ		Наявність на к. р.	Відхилення	
	тис. грн	усього	уведено	усього	ліквідовано	тис. грн	абс.	відн., %
Попередній рік								
Усього ОФ у тому числі	15577	7182	7182	0	0	22759	7182	46,11
ОФ основного виду діяльності	15577	7182	7182	0	0	22759	7182	46,11
ОФ інших галузей	0	0	0	0	0	0	0	
Невиробничі ОФ	0	0	0	0	0	0	0	
Наступний рік								
Усього ОФ у тому числі	22759	7623	7623	0	0	30382	7623	33,49
ОФ основного виду діяльності	22759	7623	7623	0	0	30382	7623	33,49
ОФ інших галузей	0	0	0	0	0	0	0	0
Невиробничі ОФ	0	0	0	0	0	0	0	0

$$\text{Квведення} = \text{ОФвведення} / \text{ОФ на к. р.} \quad (2.6)$$

$$\text{Квведення Попередній р.} = 7182 / 22759 = 0,3156$$

$$\text{Квведення Наступний р.} = 7623 / 30382 = 0,2509$$

$$\text{Квибуття} = \text{ОФ вибулі} / \text{ОФ На початок року} \quad (2.7)$$

$$\text{Квибуття Попередній р.} = 0 / 15577 = 0$$

$$\text{Квибуття Наступний р.} = 0 / 22759 = 0$$

Таблиця 2.6

Показники відновлення, введення й вибуття основних фондів

Коефіцієнт	Попередній рік	Наступний рік	Абсолютне відхилення
Відновлення ОФ	0,3156	0,2509	-0,0647
Введення ОФ	0,3156	0,2509	-0,0647
Вибуття	0	0	0

Зниження коефіцієнту введення й відновлення та нульове значення коефіцієнту вибуття свідчить про сповільнення процесу відновлення

основних фондів, що негативно характеризує підприємство в області управління основними фондами.

Аналіз структури основних фондів

Для аналізу складемо таблицю 2.7.

Таблиця 2.7

Зміна структури основних фондів

Основні фонди	На початок року		На кінець року		Відхилення	
	сума, тис. грн	пит. вага, %	сума, тис. грн	пит. вага, %	сума, тис. грн	пит. вага, %
Попередній рік						
Усього ОФ у тому числі	15577	100	22759	100	7182	0
ОФ основного виду діяльності	15577	100	22759	100	7182	0
ОФ інших галузей	0	0	0	0	0	0
Невиробничі ОФ	0	0	0	0	0	0
Наступний рік						
Усього ОФ у тому числі	22759	100	30382	100	7623	0
ОФ основного виду діяльності	22759	100	30382	100	7623	0
ОФ інших галузей	0	0	0	0	0	0
Невиробничі ОФ	0	0	0	0	0	0

В попередньому році первісна вартість ОФ основного виду діяльності збільшилася на 7182 тис. грн. В наступному році первісна вартість ОФ основного виду діяльності збільшилася на 7623 тис. грн. В структурі основних фондів є ОФ тільки основного виду діяльності Це характеризує структуру ОФ позитивно.

Аналіз технічного стану основних фондів

Для аналізу стану основних фондів складемо таблицю 2.8.

Для аналізу стану основних фондів використовуються коефіцієнти:

$$K_{\text{придатності}} = \text{ОФ залишкова} / \text{ОФ первісна} \quad (2.8)$$

$$K_{\text{зносу}} = \text{ОФ зношені} / \text{ОФ первісна} \quad (2.9)$$

Таблиця 2.8

Аналіз стану основних фондів (ОФ)

Показники	На кінець попереднього року	На кінець наступного року	Відхилення (±)
1. Первісна вартість ОФ, тис. грн	15577	22759	7182
2. Знос ОФ, тис. грн	9220	11843	2623
3. Залишкова вартість, тис. грн	6357	10916	4559
4. Коефіцієнт придатності	0,408	0,480	0,072
5. Коефіцієнт зносу	0,592	0,520	-0,072

На основі абсолютних значень коефіцієнтів придатності й зносу можна зробити висновок, що на підприємстві зношені основні фонди становлять близько 60%. Відповідно придатних основних фондів – 40%. Збільшення коефіцієнта придатності й, відповідно, зменшення коефіцієнта зносу в наступному році в порівнянні з попереднім роком свідчить про зменшення їхньої питомої ваги. Це позитивно характеризує роботу підприємства по відновленню основних фондів і свідчить про відсутність необхідності модернізації або реконструкції підприємства.

Аналіз ефективності використання основних фондів основного виду діяльності

Ефективність використання основних фондів характеризується такими показниками:

Фондовіддача (Фв):

$$Фв = ОПпц / ОФ, \quad (2.10)$$

де ОПпц – обсяг продукції в порівнянних оптових цінах;

ОФ – середньорічна вартість основних фондів.

Фондоємність (Фє):

$$Фє = ОФ / ОПпц \quad (2.11)$$

Середньорічна вартість основних фондів:

$$ОФ = (ОФ_{п.р.} + ОФ_{к.р.}) / 2. \quad (2.12)$$

Для аналізу складемо аналітичну таблицю 2.9.

Таблиця 2.9

Показники ефективності використання ОФ основного виду діяльності

Показники	Попередній рік	Наступний рік	Відхилення(±)
1. Обсяг виробленої продукції в порівнянних цінах, тис. грн	97395	103054	5659
2. Середньорічна вартість ОФ основного виду діяльності, тис. грн	19168	26571	7403
3. Фондовіддача, грн/грн	5,081	3,879	-1,203
4. Фондомісткість, грн/грн	0,197	0,258	0,061

З таблиці 2.9 видно, що в наступному році у порівнянні з попереднім роком при збільшенні обсягу виготовленої продукції на 5659 тис. грн середньорічна вартість ОФ збільшилася на 7403 тис. грн, а фондовіддача зменшилася на 1,2 грн/грн. Фондомісткість збільшилася на 0,061 грн. Це можна охарактеризувати негативно. Однак можна припустити, що це пов'язано із реалізацією довгострокової стратегії.

Аналіз впливу фондовіддачі й вартості ОФ ОВД на обсяг виробництва продукції

Для аналізу складемо аналітичну таблицю 2.10.

Таблиця 2.10

Вплив фондовіддачі й вартості ОФ ОВД на обсяг виробництва продукції

Показники	Попередній рік	Наступний рік	Відхилення(±)		
			усього	у тому числі за рахунок	
				вартості ОФ	фондовіддачі
1. Обсяг виготовленої продукції в порівнянних цінах, тис. грн	97395	103054	5659	37613	-31954
2. Середньорічна вартість ОФ основного виду діяльності	19168	26571	7403	37613	-
3. Фондовіддача	5,0811	3,8785	-1,2026	-	-31954

Визначимо вплив на зміну обсягу виробництва продукції в порівнянних оптових цінах:

- зміни середньорічної вартості основних фондів (додатковий обсяг

продукції, отримана за рахунок збільшення середньорічної вартості основних фондів):

$$\Delta \text{ОП(ОФ)} = \text{Фвбаз} * \Delta \text{ОФ} \quad (2.13)$$

$$\Delta \text{ОП(ОФ)} = 5,08 * 7403 = 37613 \text{ тис. грн}$$

- зміни показника фондівдачі (додатковий обсяг продукції, отриманої за рахунок збільшення фондівдачі):

$$\Delta \text{ОП(Фв)} = \text{ОПфо зв} * \Delta \text{Фв} \quad (2.14)$$

$$\Delta \text{ОП(Фв)} = 26571 * (-1,206) = -31954 \text{ тис. грн}$$

Збільшення середньорічної вартості основних фондів на 7403 тис. грн, привело до збільшення обсягу виробництва в порівнянних оптових цінах на 37613 тис. грн, а зменшення фондівдачі на 1,2 грн/грн – до зменшення обсягу виробництва в порівнянних оптових цінах на 31954 тис. грн.

Загальний вплив факторів:

$$\Delta \text{ОП} = \Delta \text{ОП(ОФ)} + \Delta \text{ОП(Фв)} \quad (2.15)$$

$$\Delta \text{ОП} = -31954 + 37613 = 5659 \text{ тис. грн}$$

Аналіз динаміки, структури й ефективності використання оборотних коштів

Аналіз складу, структури й динаміки оборотних коштів

Для аналізу складу, структури й динаміки оборотних коштів складемо аналітичну таблицю 2.11.

Таблиця 2.11

Склад, структура й динаміка оборотних коштів

Показник	На початок року		На кінець року		Відхилення	
	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%
Попередній рік						
Оборотні кошти	16245	100,00	11908	100,00	-4337,00	x
Виробничі запаси	4571	28,14	2576	21,63	-1995,00	-6,51
Незавершене виробництво	238	1,47	91	0,76	-147,00	-0,70
Дебіторська заборгованість	10648	65,55	7972	66,95	-2676,00	1,40

Показник	На початок року		На кінець року		Відхилення	
	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%
Кошти	520	3,20	1121	9,41	601,00	6,21
Інші оборотні кошти	266	1,64	146	1,23	-120,00	-0,41
Витрати майбутніх періодів	2	0,04	2	0,08	0,00	0,03
Наступний рік						
Оборотні кошти	11908	100	17884	100	5976	x
Виробничі запаси	2576	21,63	6200	34,67	3624,00	13,04
Незавершене виробництво	91	0,76	234	1,31	143,00	0,54
Дебіторська заборгованість	7972	66,95	8718	48,75	746,00	-18,20
Кошти	1121	9,41	2567	14,35	1446,00	4,94
Інші оборотні кошти	146	1,23	165	0,92	19,00	-0,30
Витрати майбутніх періодів	2	0,02	0	0,00	-2,00	-0,02

На початок попереднього року у структурі оборотних коштів найбільшу питому вагу займала дебіторська заборгованість (65,55%), під кінець року її питома вага збільшилася на 1,40%. У свою чергу збільшилась питома вага коштів на 6,21%. У зв'язку із цими змінами зменшилася питома вага виробничих запасів на 6,51% та незавершеного виробництва на 0,41%.

Протягом наступного року ця тенденція змінилася: питома вага виробничих запасів у структурі оборотних коштів збільшилася на 13,04%, а питома вага дебіторської заборгованості зменшилася на 18,20%. Окрім того збільшилася питома вага коштів у структурі активів на 4,94%. У попередньому році величина оборотних коштів підприємства зменшувалася, а у наступному році збільшувалася.

Аналіз ефективності використання оборотних коштів

Для аналізу оборотності оборотних коштів розраховують такі показники:

Коефіцієнт оборотності оборотних коштів:

$$K_o = \text{РП} / \text{ОК}, \quad (2.16)$$

де РП – обсяг реалізованої продукції в діючих цінах (без ПДВ і акцизного збору), тис. грн;

ОК – середній залишок оборотних коштів, тис. грн.

Середній залишок оборотних коштів розраховується як середньоарифметична сума другого й третього розділу активу балансу на початок і кінець року.

Швидкість одного обороту оборотних коштів;

$$T_{об} = Д / K_{о}, \quad (2.17)$$

де Д – число днів у періоді, за який розраховується оборотність оборотних коштів (Д за рік = 360 днів)

Коефіцієнт закріплення оборотних коштів:

$$K_3 = ОК / РП \quad (2.18)$$

Для аналізу зміни оборотності оборотних коштів складемо таблицю 2.12.

Таблиця 2.12

Показники оборотності оборотних коштів

Показник	Попередній рік	Наступний рік	Абсолютне відхилення
1. Обсяг реалізованої продукції в діючих цінах, тис. грн	97395,00	103054,00	5659,00
2. Середній залишок оборотних коштів, тис. грн	14076,50	14896,00	819,50
3. Коефіцієнт оборотності оборотних коштів	6,92	6,92	0,00
4. Швидкість одного обороту оборотних коштів, дні	52,03	52,04	0,01
5. Коефіцієнт закріплення оборотних коштів	0,14	0,14	0,00

На підставі дані таблиці 2.12 можна зробити наступні висновки. У наступному році у порівнянні з попереднім роком оборотність оборотних коштів уповільнилася, швидкість одного обороту, коефіцієнт закріплення оборотних коштів не змінилися. Збільшення оборотних коштів відбулося пропорційно збільшенню обсягу реалізованої продукції.

Аналіз ефективності використання матеріальних ресурсів

Основним показником, що характеризує ефективність використання сировини й матеріалів, є матеріаловіддача (МВ):

$$МВ = ОВ / МЗ, \quad (2.19)$$

де ОВ – обсяг виробництва продукції в діючих оптових цінах;

МЗ – матеріальні витрати.

Визначимо вплив на зміну обсягу виробництва продукції:

- зміни матеріальних витрат підприємства:

$$\Delta ОВ (МЗ) = (МЗ_{зв.} - МЗ_{баз.}) * МВ_{баз.} \quad (2.20)$$

$$\Delta ОВ (МЗ) = 11339 * 1,61 = 18297 \text{ тис. грн}$$

– зміни матеріаловіддачі.

$$\Delta ОВ (МВ) = МЗ_{зв.} * (МВ_{зв.} - МВ_{баз.}) \quad (2.21)$$

$$\Delta ОВ (МВ) = 71694 * (-0,18) = -12638 \text{ тис. грн}$$

Загальний вплив двох факторів на зміну обсягу зробленої продукції:

$$\Delta ОВ = \Delta ОВ (МЗ) + \Delta ОВ (МВ) \quad (2.22)$$

$$\Delta ОВ = 18297 + (-12638) = 5659 \text{ тис. грн}$$

Значення показників ефективності використання сировини й матеріалів представимо у вигляді таблиці 2.13.

Таблиця 2.13

Показники ефективності використання сировини й матеріалів

Показники	Попередній рік	Наступний рік	Відхилення (±)		
			усього	у тому числі за рахунок	
				МЗ	МВ
1. Обсяг виготовленої продукції в діючих оптових цінах, тис. грн	97395,00	103054,00	5659,00	18297,77	-12638,77
2. Матеріальні витрати, тис. грн	60355,00	71694,00	11339,00	18297,77	-
3. Матеріаловіддача, грн/грн	1,61	1,44	-0,18	-	-12638,77
4. Матеріалоємність, грн/грн	0,62	0,70	0,08	-	-

Матеріальні витрати в наступному році в порівнянні з попереднім роком збільшилися на 11339 тис. грн, матеріаловіддача зменшилася на 0,18 грн/грн, а матеріалоемність відповідно знизилася на 0,08 грн/грн. З розрахунків, наведених у таблиці 2.13 можна зробити висновок, що на збільшення обсягу виробництва вплинули два фактори:

1) збільшення матеріальних витрат на 11339 тис. грн привело до збільшення обсягу виробництва на 18297 тис. грн;

2) зменшення матеріаловіддача на 0,18 грн/грн привело до зменшення обсягу виробництва на 12638 тис. грн

Аналіз ефективності використання трудових ресурсів і заробітної плати

Аналіз руху робочої сили

Для аналізу руху робочої сили складемо аналітичну таблицю 2.14.

Таблиця 2.14

Аналіз руху робочої сили

Показники	Попередній рік	Наступний рік	Відхилення (±)
1. Середньооблікова чисельність штатних працівників облікового складу, осіб	139	119	-20
2. Прийнято працівників, осіб	3	9	6
3. Звільнено працівників, осіб	22	12	-10
у тому числі: за власним бажанням, осіб по негативних причинах, осіб	22	12	-10
4. Коефіцієнт обороту по прийому	0,02	0,08	0,05
5. Коефіцієнт обороту по вибуттю	0,16	0,10	-0,06
6. Коефіцієнт плинності кадрів	0,16	0,10	-0,06

З таблиці 2.14 видно, що в наступному році звільнено на 10 працівників менше, ніж у попередньому році, а прийнято на роботу в наступному році на 6 осіб більше, ніж в попередньому році. Чисельність звільнених у попередньому та наступному роках більше чисельності прийнятих. Про це свідчить відношення коефіцієнта по прийому до коефіцієнта з вибуття. Кадрову політику фірми позитивно характеризує

співпадиння коефіцієнта плинності кадрів із коефіцієнтом по прийому.

Аналіз впливу трудових факторів на обсяг виробництва продукції

Визначимо вплив на зміну обсягу виготовленої продукції в порівнянних цінах:

1) зміни середньорічної чисельності штатних працівників облікового складу:

$$\Delta OV (Ч) = (Ч \text{ зв.} - Ч \text{ баз.}) * ПП \text{ баз.}, \quad (2.23)$$

де В перед – середньорічне виробництво продукції на 1 штатного працівника облікового складу в базисному році, грн;

Ч баз, Ч зв. – чисельність штатних працівників облікового складу відповідно попередньому й наступному роках, осіб.

$$\Delta OV (Ч) = 700,68 * (-20) / 1000 = -14013,67 \text{ тис. грн}$$

2) зміни середньорічного виробництва продукції на 1 штатного працівника облікового складу

$$\Delta OV (ПП) = Ч \text{ зв.} * (ПП \text{ зв.} - ПП \text{ баз.}), \quad (2.24)$$

де ПП зв. – середньорічне виробництво продукції на 1 штатного працівника облікового складу в звітному році, грн

$$\Delta OV (ПП) = 119 * (70,06) / 1000 = 8336 \text{ тис. грн}$$

Загальний вплив двох факторів на зміну обсягу виготовленої продукції:

$$\Delta OV = \Delta OV (Ч) + \Delta OV (ПП) \quad (2.25)$$

$$\Delta OV = -14013,67 + 8336 = -5676 \text{ тис. грн}$$

Для аналізу впливу трудових факторів на обсяг виробництва продукції побудуємо аналітичну таблицю 2.15.

Таблиця 2.15

Вплив трудових факторів на обсяг виробництва продукції

Показники	Попередній рік	Наступний рік	Відхилення(±)		
			усього	у тому числі за	
				чисельності	ПП
1.Обсяг виготовленої продукції в порівнянних цінах без ПДВ і АЗ, тис. грн	97395,00	91718,06	-5676,94	-14013,67	8336,73

Показники	Попередній рік	Наступний рік	Відхилення(±)		
			усього	у тому числі за	
				чисельності	ПП
2.Середньооблікова чисельність штатних працівників облікового складу, осіб	139	119	-20	-14013,67	-
3.Середньорічний виробіток одного працівника, тис. грн/особу	700,68	770,74	70,06	-	8336,73

З таблиці 2.15 видно, що на зменшення обсягу продукції в порівнянних оптових цінах вплинуло два фактори:

1) зменшення середньооблікової чисельності штатних працівників облікового складу на 20 осіб привело до зменшення обсягу виготовленої продукції в порівнянних цінах на 14013 тис. грн;

2) збільшення середньорічного виробітку одного працівника на 70 тис. грн привело до збільшення обсягу продукції в порівнянних оптових цінах на 8336 тис. грн

Аналіз використання робочого часу

Для аналізу використання робочого часу складемо аналітичну таблицю 2.16.

Таблиця 2.16

Використання робочого часу на підприємстві

Показники	Попередній рік	Наступний рік	Відхилення (±)	
			абсолютне	відносне
1. Обсяг виробленої промислової продукції в порівнянних цінах без ПДВ і АЗ, тис. грн	97395	91718	-5677	-5,83
2. Середньооблікова чисельність штатних працівників облікового складу, осіб	139	119	-20	-14,39
3. Кількість людино-годин відпрацьованих всіма працівниками	289120	249424	-39696	-13,73
4. Середнє число людино-годин, відпрацьованих одним працівником	2080	2096	16	0,77

Показники	Попередній рік	Наступний рік	Відхилення (±)	
			абсолютне	відносне
5. Середньорічний виробіток одного працівника, грн/ос.	701	771	70	10,00
6. Середньогодинний виробіток одного працівника, грн/ос.	0,34	0,37	0,03	9,16
7. Обсяг виробництва, т	1202	1247	45	3,74
8. Трудомісткість продукції, люд.-година/т	241	200	-41	-16,84

З таблиці 2.16 видно, що кількість людино-годин в наступному році в порівнянні з попереднім роком зменшилося на 39696 або на 13,73%. Середня кількість людино-годин відпрацьованих одним працівником збільшилося на 16 або на 0,77%. Середньорічний виробіток одного працівника збільшився на 70 грн або на 10%. Середньогодинний виробіток одного працівника збільшився на 0,03 грн або на 9,16%. Це позитивне явище.

Аналіз зміни фонду оплати праці

Визначимо вплив на зміну фонду оплати праці:

- 1) зміни чисельності персоналу по основній діяльності

$$\Delta \text{ФОТ}(\text{Ч}) = (\text{Ч зв.} - \text{Ч баз.}) * \text{ЗП баз.}, \quad (2.26)$$

де ЗП баз. – середньорічна заробітна плата 1 штатного працівника облікового складу в базисному році, тис. грн;

Ч зв. і Ч баз. – середньооблікова чисельність штатних працівників облікового складу відповідно звітному й базисному роках, осіб;

$$\Delta \text{ФОП}(\text{Ч}) = -20 * 106,80 = -2136 \text{ тис. грн}$$

- 2) зміни середньорічної заробітної плати 1 штатного працівника облікового складу:

$$\Delta \text{ФОП}(\text{ЗП}) = \text{Ч зв.} * (\text{ЗП зв.} - \text{ЗП баз.}), \quad (2.27)$$

де ЗП зв. – середньорічна заробітна плата 1 штатного працівника облікового складу у звітному році, тис. грн;

$$\Delta \text{ФОП}(\text{ЗП}) = 119 * (-0,34) = -39,98 \text{ тис. грн}$$

Загальний вплив двох факторів на зміну фонду оплати праці:

$$\Delta \text{ФОП} = \Delta \text{ФОТ (Ч)} + \Delta \text{ФОТ (ЗП)}. \quad (2.28)$$

$$\Delta \text{ФОП} = -2136 + (-39,98) = -2175,98 \text{ тис. грн}$$

Для аналізу складемо аналітичну таблицю 2.17.

Таблиця 2.17

Вплив зміни чисельності персоналу й середньої заробітної плати одного працівника на зміну фонду оплати праці

Показники	Попередній рік	Наступний рік	Відхилення (±)		
			усього	у тому числі за рахунок	
				Чсо	ЗП
1. Фонд оплати праці штатних працівників, тис. грн	14845,20	12669,22	-2175,98	-2136,00	-39,98
2. Середньооблікова чисельність штатних працівників облікового складу, осіб	139	119	-20	-2136,00	-
3. Середньорічна ЗП одного працівника, тис. грн	106,80	106,46	-0,34	-	-39,98

З таблиці 2.17 видно, що зниження ФОП на 2136 тис. грн відбулося з наступних причин:

1) зменшення середньооблікової чисельності штатних працівників облікового складу на 20 осіб привело до зменшення фонду оплати праці штатних працівників облікового складу на 2136 тис. грн;

2) зменшення середньорічної заробітної плати на 0,34 тис. грн привело до зменшення фонду оплати праці штатних працівників облікового складу на 39,98 тис. грн. Це явище можна охарактеризувати як негативне.

Аналіз співвідношень змін продуктивності праці й середньої заробітної плати

Для аналізу співвідношення змін продуктивності праці й середньої заробітної плати складемо аналітичну таблицю 2.18.

Таблиця 2.18

Співвідношення змін продуктивності праці й середньої заробітної плати

Показники	Попередній рік	Наступний рік	Відхилення (±)	
			абсолютне	відносне
1. Середньорічний виробіток одного працівника, тис. грн	700,68	770,74	70,06	10,00
2. Середньорічна ЗП одного працівника, тис. грн	106,80	106,46	-0,34	-0,31

З того, що середньорічні темпи зростання виробництва продукції на одного працівника (10%) значним чином перевищують темпу зростання (зниження) середньої заробітної плати (-0,31%) можна зробити висновок, що підприємство раціонально використовує трудові ресурси. Це можна охарактеризувати позитивно.

Аналіз собівартості продукції**Аналіз витрат на виробництво за економічними елементами**

Для аналізу складемо аналітичну таблицю 2.19.

Таблиця 2.19

Структура витрат на виробництво

Показники	Попередній рік	Наступний рік	Структура		Відхилення (±)	
	тис. грн	тис. грн	попередній рік	наступний рік	абсолютні значення	структури
1. Матеріальні витрати	60355,00	71694,00	62,13	69,64	11339,00	7,51
2. Витрати на оплату	14845,20	12669,22	15,28	12,31	-2175,98	-2,98
3. Відрахування на соціальні заходи	18111,14	15456,44	18,64	15,01	-2654,70	-3,63
4. Амортизація	2168,00	2624,00	2,23	2,55	456,00	0,32
5. Інші операційні	1660,00	502,00	1,71	0,49	-1158,00	-1,22
Усього	97139,34	102945,66	100,00	100,00	5806,32	х

Найбільша питома вага в структурі собівартості продукції займають матеріальні витрати.

В наступному році в порівнянні з попереднім роком їхня питома вага

збільшилася з 62,13% до 69,64%. Питома вага витрат на оплату праці й відрахувань на соціальні заходи зменшилася відповідно на 3,98% і 3,63%. Це можна охарактеризувати позитивно. Питома вага амортизації в структурі витрат збільшилася на 0,32%, а інших операційних витрат зменшилася на 1,22%. Це явище позитивне.

Аналіз витрат на одну гривню виробленої продукції

Для аналізу зміни витрат на одну гривню продукції складемо таблицю 2.20.

Таблиця 2.20

Оцінка витрат на одну гривню продукції

Показники	Попередній рік	Наступний рік	Відхилення ($\pm$)	
			абсолютне	відносне
1. Обсяг виготовленої промислової продукції в діючих оптових цінах, тис. грн	97395	103054	5659	5,81
2. Витрати на виробництво продукції, тис. грн	97139,34	102945,66	5806,32	5,98
3. Витрати на 1 гривню виробленої продукції, грн/грн	0,997	0,999	0,00157	0,16

В наступному році в порівнянні з попереднім роком обсяг продукції в діючих оптових цінах збільшився на 5,81%, а витрати на виробництво – на 5,98%. Отже в наступному році збільшилася собівартість. У зв'язку із цими змінами витрати на 1 грн збільшилися на 0,002 грн або на 0,16%. Це негативні зміни.

Аналіз рівня й динаміки фінансових результатів і рентабельності

Аналіз прибутку підприємства

Для аналізу рівня й динаміки фінансових результатів складемо таблицю 2.21.

Таблиця 2.21

Фінансові результати підприємства

Найменування статей	Абсолютне значення		Відхилення	
	попередній рік	наступний рік	абсолютне	відносне
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (2000)	97395	103054	5659	5,81
Собівартість реалізованої продукції (2050)	96036	102002	5966	6,21
Валовий прибуток (2090) (збиток (2095))	1359	1052	-307	-22,59
Інші операційні доходи (2120)	1312	987	-325	-24,77
Адміністративні витрати (2130)	546	589	43	7,88
Витрати на збут (2150)	323	343	20	6,19
Інші операційні витрати (2180)	1546	999	-547	-35,38
Фінансові результати від операційної діяльності (прибуток (2190) або збиток (2195))	256	108	-148	-57,81
Інші фінансові доходи (2220)	0	0	0	0
Інші витрати (2270)	0	0	0	0
Фінансовий результат до оподаткування (прибуток (2290) або збиток (2295))	256	108	-148	-57,81
Чистий фінансовий результат (прибуток (2350) збиток (2355))	165	19	-146	-88,48

Чистий прибуток підприємства в наступному році зменшився на 146 тис. грн або 88,49%. Це зв'язано зі зменшенням на 148 тис. грн або на 57,91% фінансових результатів від операційної діяльності. Це відбулося за рахунок збільшення собівартості реалізованої продукції (6,21%) більшими темпами, ніж чистий дохід (5,81%), збільшення адміністративних витрат та витрат на збут. Випередження темпів зростання собівартості реалізованої продукції темпів зростання чистого доходу підприємства негативно характеризує управління операційною діяльністю на підприємстві.

Аналіз показників рентабельності

Залежно від того, із чим рівняється показник прибутку, виділяють такі коефіцієнти рентабельності:

Рентабельність капіталу:

$$PK = \text{Чистий прибуток} * 100\% / \text{Середньорічна величина капіталу} \quad (2.29)$$

Рентабельність власного капіталу:

$$P_{\text{вк}} = \text{Чистий прибуток} * 100\% / \text{Середньорічна величина власного капіталу} \quad (2.30)$$

Рентабельність продажів:

$$P_{\text{продажів}} = \text{Чистий прибуток} * 100\% / \text{Чистий дохід від реалізації} \quad (2.31)$$

Для аналізованого підприємства коефіцієнти рентабельності зведемо в таблицю 2.22.

Таблиця 2.22

Коефіцієнти рентабельності

Показник	Попередній рік	Наступний рік	Абсолютне відхилення
Рентабельність капіталу	0,50	0,05	-0,45
Рентабельність власного капіталу	0,17	0,02	-0,15
Рентабельність продажів	0,17	0,02	-0,15

Показники рентабельності капіталу й власного капіталу підприємства мають низькі значення. Це негативне явище свідчить про низьку інвестиційну привабливість підприємства й ефективність вкладень. Низька рентабельність продажів – це показник того, що компанія поставила недостатньо високу ціну на свою продукцію, що і не дозволяє їй покрити витрати. Чим нижче показник рентабельності, тим нижчою є ціна.

Аналіз фінансового стану підприємства

Аналіз структури й динаміки балансу

Для аналізу складемо аналітичну таблицю 2.23.

У попередньому році капітал підприємства зменшився, а у наступному році збільшився. Відсутність довгострокових зобов'язань свідчить про те, що капітал підприємства формується переважно за рахунок власних коштів, які, в основному, вкладені в необоротні активи.

Таблиця 2.23

Вертикальний аналіз балансу підприємства

Стаття балансу	Абсолютні величини		Структура		Відхилення		
					абсолютної величини		у структурі
	на п. р.	на к. р.	на п. р.	на к. р.	абс.	віднос.	
Попередній рік							
Актив							
1. Необоротні активи	11173	14342	40,75	54,64	3169	28,36	13,89
2. Оборотні активи	16243	11906	59,24	45,36	-4337	-26,70	-13,89
3. Витрати майбутніх періодів	2	2	0,01	0,01	0	0,00	0,00
Баланс	27418	26250	100	100	-1168	-4,26	
Пасив							
1. Власний капітал	21352	22740	77,88	86,63	1388	6,50	8,75
2. Довгострокові зобов'язання	0	0	0,00	0,00	0	0	0,00
3. Поточні зобов'язання	6066	3510	22,12	13,37	-2556	-42,14	-8,75
4. Доходи майбутніх періодів	0	0	0,00	0,00	0	0	0,00
Баланс	27418	26250	100	100	-1168	-4,26	
Наступний рік							
Актив							
1. Необоротні активи	14342	18995	54,64	51,51	4653	32,44	-3,13
2. Оборотні активи	11906	17884	45,36	48,49	5978	50,21	3,14
3. Витрати майбутніх періодів	2	0	0,01	0,00	-2	-100,00	-0,01
Баланс	26250	36879	100	100	10629	40,49	
Пасив							
1. Власний капітал	22740	31017	86,63	84,10	8277	36,40	-2,52
2. Довгострокові зобов'язання	0	0	0,00	0,00	0	0	0,00
3. Поточні зобов'язання	3510	5862	13,37	15,90	2352	67,01	2,52
4. Доходи майбутніх періодів	0	0	0,00	0,00	0	0	0,00
Баланс	26250	36879	100	100	10629	40,49	

Розрахуємо динаміку зміни валюти балансу й зрівняємо з динамікою зміни обсягу виробництва.

$$\text{Динаміка зміни валюти балансу} = [(\text{Баланс на початок звітнього року} + \text{Баланс на кінець звітнього року}) / 2] / [(\text{Баланс на початок попереднього року} + \text{Баланс на кінець попереднього року}) / 2] * 100$$

(2.33)

Динаміка зміни валюти балансу = $[(26250 + 36879) / 2] / [(27418 + 26250) / 2] * 100\% = 117,63\%$

Динаміка зміни обсягу виробництва = Обсяг продукції в порівнянних цінах без ПДВ і АЗ звітнього року / Обсяг продукції в порівнянних цінах без ПДВ і АЗ попереднього року * 100 (2.34)

Динаміка зміни обсягу виробництва = $41408,71 / 43990,5 * 100 = 94,13\%$

Темпи росту валюти балансу випереджають темпи росту обсягу виробництва, це значить, що підприємство неефективно використовує капітал.

Аналіз складу й структури майна підприємства

Для аналізу складу й структури майна підприємства складемо таблицю 2.24.

Таблиця 2.24

Склад і структура майна підприємства

Стаття активу	Абсолютні величини		Структура		Відхилення		
					абс. величини		у структур.
	на п. р.	на к. р.	на п. р.	на к. р.	абс.	віднос.	
Попередній рік							
1	2	3	4	5	6	7	8
I. Необоротні активи (1095)	11173	14342	40,75	54,64	3169	28,36	13,89
1.1. Нематеріальні активи (1000)	0	0	0,00	0,00	0	0	0,00
1.2. Основні засоби (1010)	8525	13539	31,09	51,58	5014	58,82	20,48
1.3. Інші необоротні активи (1005+1021+1040+...+1090)	2648	803	9,66	3,06	-1845	-69,68	-6,60
II. Оборотні активи (1195)	16243	11906	59,24	45,36	-4337	-26,70	-13,89
2.1. Запаси (1100)	4809	2667	17,54	10,16	-2142	-44,54	-7,38
2.2. Поточна дебіторська заборгованість (1125 + ... +1136+1155)	10648	7972	38,84	30,37	-2676	-25,13	-8,47
2.3. Гроші та їхні еквіваленти (1165)	520	1121	1,90	4,27	601	115,58	2,37

2.4. Інші оборотні активи (1170+1190)	266	146	1	1	-120	-45,11	-0,41
III. Витрати майбутніх періодів	2	2	0,01	0,01	0	0,00	0,00
Баланс	27418	26250	100,00	100,00	-1168	-4,26	0,00
Наступний рік							
I. Необоротні активи (1095)	14342	18995	54,64	51,51	4653	32,44	-3,13
1.1. Нематеріальні активи (1000)	0	0	0,00	0,00	0	0	0,00
1.2. Основні засоби (1010)	13539	18539	51,58	50,27	5000	36,93	-1,31
1.3. Довгострокові фінансові інвестиції (1030 + 1035)	0	0	0	0,00	0	0	0,00
1.4. Інші необоротні активи (1005+1021+1040+...+1090)	803	456	3,06	1,24	-347	-43,21	-1,82
II. Оборотні активи (1195)	11906	17884	45,36	48,49	5978	50,21	3,13
2.1. Запаси (1100)	2667	6434	10,16	17,45	3767	141,24	7,29
2.2. Поточна дебіторська заборгованість (1125 + ... +1136+1155)	7972	8718	30,37	23,64	746	9,36	-6,73
2.3. Гроші та їхні еквіваленти (1165)	1121	2567	4,27	6,96	1446	128,99	2,69
2.4. Інші оборотні активи (1170+1190)	146	165	1	0	19	13,01	-0,11
III. Витрати майбутніх періодів	0	0	0,00	0,00	0	0	0,00
Баланс	26248	36879	100,00	100,00	10631	40,50	0,00

У структурі активів підприємства на початок попереднього року найбільшу питому вагу займали оборотні активи – 59,24%. На кінець попереднього року ситуація змінилась і найбільшу питому вагу стали займати необоротні активи – 54,64%, на кінець наступного року – 51,51%. Підприємство має «важку» структуру активів (більше 40% необоротних активів). Це свідчить про високу чутливість до зміни виручки. Відсутність в структурі необоротних активів довгострокових фінансових інвестицій свідчить про те, що підприємство не відволікає засоби з основної виробничої діяльності. Відсутність у складі активів підприємства нематеріальних активів

характеризує вибрану підприємством стратегію.

У попередньому році оборотні активи знижувалися за рахунок зменшення запасів та дебіторської заборгованості. У наступному році питома вага запасів збільшилася, а дебіторської заборгованості продовжувала зменшуватися. Це свідчить про покращення управління заборгованістю. Однак все одно найбільшу питому вагу в структурі оборотних активів займає дебіторська заборгованість. Зниження оборотних активів свідчить про скорочення виробництва, також про це свідчить ріст питомої ваги грошових коштів у складі активів підприємства.

Аналіз складу й структури джерел фінансових ресурсів

Для аналізу джерел фінансових ресурсів складемо таблицю 2.25.

Таблиця 2.25

Склад і структура джерел фінансових ресурсів

Стаття пасиву	Абсолютні величини		Структура		Відхилення		
					абсолютні величини		у структурі
	на п. р.	на к. р.	на п. р.	на к. р.	абс.	віднос.	
Попередній рік							
1. Власний капітал (1495)	21352	22740	77,88	86,63	1388	6,50	8,75
1.1. Зареєстрований (пайовий) капітал (1400)	25000	30000	91,18	115,29	5000	20,00	24,10
1.2. Нерозподілений прибуток (непокритий збиток) (1420)	553	-2659	2,02	-10,13	-3212	-580,83	-12,15
1.3. Інші джерела власних коштів (1405+1410+1415)	-4201	-4601	-15	-17,53	-400	9,52	-2,21
II. Довгострокові зобов’язання і забезпечення	0	0	0,00	0,00	0	0	0,00
III. Поточні зобов’язання і забезпечення	12132	7020	-0,32	-1,00	-5112	-42,134	-0,68
3.1. Короткострокові кредити (1600)	6066	3510	22,12	13,37	-2556	-42,14	-8,75
3.2. Поточна кредиторська заборгованість (1610 + ... + 1650)	5000	2130	18,24	8,11	-2870	-57,40	-10,12

Стаття пасиву	Абсолютні величини		Структура		Відхилення		
					абсолютні величини	у струк-	
3.3. Інші поточні зобов'язання (1660 + ... + 1690)	1066	1380	3,81	5,11	314	29,46	1,30
Баланс	27418	26250	77,88	86,63	-1168	-4,26	8,75
Наступний рік							
1. Власний капітал (1495)	22740	31017	86,63	84,10	8277	36,40	-2,52
1.1. Зареєстрований (пайовий) капітал (1400)	30000	45000	114,29	122,02	15000	50,00	7,73
1.2. Нерозподілений прибуток (непокритий збиток) (1420)	-2659	-5212	-10,13	-14,13	-2553	96,01	-4,00
1.3. Інші джерела власних коштів (1405+1410+1415)	-4601	-8771	-18	-23,78	-4170	90,63	-6,26
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення	0	0	0,00	0,00	0	0	0,00
III. Поточні зобов'язання і забезпечення	7020	11724	-1,00	+2,11	4704	67,00	3,11
3.1. Короткострокові кредити (1600)	3510	5862	13,37	15,90	2352	67,01	2,52
3.2. Поточна кредиторська заборгованість (1610 + ... + 1650)	2130	3378	8,11	9,16	1248	58,59	1,05
3.3. Інші поточні зобов'язання (1660 + ... + 1690)	1380	2484	5,11	6,55	1104	80,01	1,44
Баланс	26250	36879	86,63	84,10	10629	40,49	-2,52

Основним джерелом формування майна підприємства є власний капітал. Його частка становить на початок, кінець попереднього року і кінець наступного року відповідно 77,88%, 86,63% і 84,10%. Така структура джерел формування майна є ознакою високої фінансової стійкості підприємства. В попередньому році та наступному році відбулося значне збільшення статутного капіталу на 20,00% та 50,00%. За два роки. спостерігалось зниження нерозподіленого прибутку, який має від'ємне значення. На фоні значного збільшення статутного капіталу та відсутності довгострокових

зобов'язань це свідчить про дуже ризиковану інвестиційну та фінансову політики підприємства.

Позиковий капітал переважно складається з поточних зобов'язань, короткострокових кредитів та кредиторської заборгованості.

Аналіз показників, що характеризують фінансову стійкість підприємства

Оцінка фінансової незалежності містить у собі аналіз коефіцієнтів.

Фінансову стійкість підприємства характеризують коефіцієнти.

$$1. \text{Коефіцієнт фінансової автономії} = \text{рядок 1495} / \text{рядок 1900} \quad (2.35)$$

$$2. \text{Коефіцієнт фінансового ризику} = (\text{рядок 1595} - \text{рядок 1520} + \text{рядок 1695}) / (\text{рядок 1495} + \text{рядок 1520}) \quad (2.36)$$

$$3. \text{Коефіцієнт маневреності власного капіталу} = (\text{рядок 1195} - \text{рядок 1695}) / \text{рядок 1495} \quad (2.37)$$

$$4. \text{Коефіцієнт структури покриття власних вкладень} = \text{рядок 1595} / \text{рядок 1495} \quad (2.38)$$

Для аналізованого підприємства дані коефіцієнти представимо у вигляді таблиці 2.26.

Таблиця 2.26

Значення коефіцієнтів фінансової стійкості підприємства

Показник	На початок року	На кінець року	Абсолютне відхилення	Норма
Попередній рік.				
1. К фінансової автономії	0,78	0,87	0,09	0,5
2. К фінансового ризику	0,28	0,15	-0,13	≤0,5
3. К маневреності власного капіталу	0,48	0,37	-0,11	
4. К структури покриття довгострокових вкладень	0,00	0,00	0,00	
Наступний рік				
1. К фінансової автономії	0,87	0,84	-0,03	0,5
2. К фінансового ризику	0,15	0,19	0,03	≤ 0,5
3. К маневреності власного капіталу	0,37	0,39	0,02	
4. К структури покриття довгострокових вкладень	0,00	0,00	0,00	

На підставі результатів розрахунків, наведених у таблиці 2.26 можна зробити наступні висновки.

Коефіцієнт фінансової автономії вище норми, це про те, що підприємство недостатньо використовує позиковий капітал. Значення й зміна коефіцієнта фінансового ризику свідчить про неналежність підприємства від зовнішніх інвесторів і кредиторів. Значення коефіцієнта маневреності власного капіталу свідчить про значний ступінь капіталізації власного капіталу. Нульові значення коефіцієнта структури покриття довгострокових вкладень свідчить про те, що необоротні активи профінансовані за рахунок власних коштів підприємства.

Показники ліквідності

Залежно від ступеня ліквідності активи підприємства діляться на чотири групи:

$$A1. \text{ Найбільш ліквідні активи} = \text{рядок 1165} \quad (2.39)$$

$$A2. \text{ Активи, що швидко реалізуються} = \text{рядки } 1160+1120+1125+1130+1135+1140+1145+1155+1190 \quad (2.40)$$

$$A3. \text{ Активи, що повільно реалізуються} = \text{рядки } 1100+1110+1170+1200 \quad (2.41)$$

$$A4. \text{ Активи, що важко реалізуються} = \text{рядок 1095} \quad (2.42)$$

Пасиви балансу групуються відповідно до передбачуваних строків їхньої оплати.

$$П1. \text{ Найбільш термінові зобов'язання} = \text{рядки } 1695 - 1600+1700 \quad (2.43)$$

$$П2. \text{ Короткострокові пасиви} = \text{рядок 1600} \quad (2.44)$$

$$П3. \text{ Довгострокові пасиви} = \text{рядок 1595} \quad (2.45)$$

$$П4. \text{ Постійні (стійкі) пасиви} = \text{рядок 1495} \quad (2.46)$$

Для визначення ліквідності балансу необхідно зіставити наведених груп по активі й пасиву. Для цього складемо таблицю 2.27.

Таблиця 2.27

Оцінка ліквідності балансу

Попередній рік							
Актив	На початок року	на к. р.	Пасив	На початок року	на к. р.	Платіжний результат	
						початок року	кінець року
A1.	520	1121	П1	1066	1380	-546	-259
A2.	10914	8118	П2	5000	2130	5914	5988
A3.	0	0	П3	0	0	0	0
A4.	11173	14342	П4	21352	22740	-10179	-8398
Наступний рік							
Актив	Сума, тис. грн		Пасив	Сума, тис. грн		Платіжний результат	
	На початок року	На кінець року		На початок року	На кінець року	На початок року	На кінець року
A1.	1121	2567	П1	1380	2484	-259	83
A2.	8118	8883	П2	2130	3378	5988	5505
A3.	0	0	П3	0	0	0	0
A4.	14342	18995	П4	22740	31017	-8398	-12022

Баланси попереднього та наступного років. не можна вважати абсолютно ліквідними, тому що $a1 < p1$, а значить порушене перша нерівність $a1 > p1$.

Для оцінки здатності підприємства виконувати свої зобов'язання застосовуються наступні показники ліквідності.

$$1. \text{ Коефіцієнт загальної (поточної) ліквідності } = (A1 + A2 + A3) / (П1 + П2) \quad (2.47)$$

$$2. \text{ Коефіцієнт проміжної (термінової) ліквідності } = (A1 + A2) / (П1 + П2) \quad (2.48)$$

$$3. \text{ Коефіцієнт абсолютної ліквідності (грошової платоспроможності) } = (A1) / (П1 + П2) \quad (2.49)$$

Дані коефіцієнти представимо у вигляді таблиці 2.28.

Таблиця 2.28

Значення коефіцієнтів ліквідності

Найменування коефіцієнту	На початок року	На кінець року	Абсолютне відхилення	Норма
Попередній рік				
1. К загальної ліквідності	2,68	3,39	0,71	1 – 2
2. К проміжної ліквідності	3,12	4,15	1,03	0,7 – 0,8
3. К абсолютної ліквідності	0,09	0,32	0,23	0,2 – 0,35
Наступний рік				
1. К загальної ліквідності	3,39	3,05	-0,34	1 – 2
2. К проміжної ліквідності	4,15	4,15	0,00	0,7 – 0,8
3. К абсолютної ліквідності	0,32	0,44	0,12	0,2 – 0,35

Значення коефіцієнта загальної ліквідності вище норми, тобто у підприємства є набагато більше засобів для погашення короткострокових зобов'язань, чим потрібно. Значення коефіцієнта проміжної ліквідності нижче норми. Значення коефіцієнтів абсолютної ліквідності коливаються в межах от нижче до вище норми, що свідчить про необхідність поліпшення фінансового стану підприємства.

Таблиця 2.29

Основні техніко-економічні показники виробничо-господарської діяльності промислового підприємства «Фірма «Гармаш» за два роки

Показник	Базисний рік	Звітний рік	Відхилення	
			абсолютне	відносне
1. Середньорічна виробнича потужність, тонн	1500	1500	0	0
2. Фактично вироблено продукції, тон	1202	1247	45	3,74
3. Коефіцієнт використання виробничої потужності, частки	0,80	0,83	0,03	-
4. Обсяг виробленої продукції (без ПДВ і АЗ): – у діючих оптових цінах підприємства, тис. грн	97395	103054	5659	5,81
- у порівнянних цінах, тис. грн	97395	91718	-5677	-5,83
5. Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн	97395	103054	5659	5,81
6. Середньорічна вартість основних фондів основного виду діяльності, тис. грн	19168	26571	7403	38,62
7. Фондовіддача по продукції, грн	5,081	3,452	-1,63	-32,06
8. Середній залишок оборотних коштів,	14077	14896	820	5,82

Показник	Базисний рік	Звітний рік	Відхилення	
			абсолютне	відносне
тис. грн				
9. Коефіцієнт оборотності оборотних коштів, частки	6,919	6,918	-0,001	-0,01
10. Середньооблікова чисельність штатних працівників облікового складу, людина	139	119	-20	-14,39
11. Середньорічний виробіток одного працівника, тис. грн/ос.	701	771	70	10,00
12. Операційні витрати на виробництво продукції, тис. грн, у тому числі:	97139	102946	5806	5,98
- матеріальні витрати	60355	71694	11339	18,79
- витрати на оплату праці	14845	12669	-2176	-14,66
- відрахування на соціальні заходи	18111	15456	-2655	-14,66
- амортизація	2168	2624	456	21,03
- інші операційні витрати	1660	502	-1158	-69,76
13. Витрати на 1 грн продукції, грн/грн	0,997	0,999	0,002	0,16
14. Матеріаломісткість продукції, грн/грн	0,620	0,696	0,08	12,26
15. Повна собівартість реалізованої продукції, тис. грн	96036	102002	5966	6,21
16. Фінансовий результат від операційної діяльності, тис. грн	256	108	-148	-57,81
17. Чистий прибуток, тис. грн	165	19	-146	-88,48
18. Рентабельність капіталу, %	0,50	0,05	-0,45	-
19. Рентабельність продукції, %	0,17	0,02	-0,15	-

На підставі даних, наведених у таблиці 2.29 можна зробити наступні висновки..

У наступному році в порівнянні з попереднім роком обсяг продукції в діючих оптових цінах збільшився на 5,81%, а витрати на виробництво – на 5,98%. Отже в наступному році операційна собівартість виросла більшими темпами, ніж виробництво. У зв'язку з цим виросли витрати на 1 грн на 0,02% та матеріаломісткість – на 12,26% Це негативні зміни.

У наступному році у порівнянні з попереднім роком при збільшенні обсягу виробленої продукції на 5659 тис. грн середньорічна вартість ОФ збільшилася на 7403 тис. грн Відповідно фондвіддача зменшилася на 1,63 грн або на 32,06%. Це можна охарактеризувати негативно.

У наступному році в порівнянні із попереднім на 0,001 знизився коефіцієнт оборотності оборотних коштів, на 10% збільшився середньорічний виробіток одного працівника.

За рахунок того, що в наступному році у порівнянні з попереднім роком собівартість реалізованої продукції зростала більшими темпами (6,21%), ніж чистий дохід (5,81%), в наступному році зменшився фінансовий результат від операційної діяльності та чистий прибуток.

Значення показника рентабельності капіталу та рентабельності продукції зменшилися та знаходяться на критично низькому рівні.

Таким чином, можна зробити висновок, що за два роки на підприємстві погіршилися усі показники ефективності діяльності.

2.3. Аналіз стану та перспектив розвитку ринку ковбасних виробів України

Ринок ковбасних виробів України у 2024-2025 роках функціонує в умовах воєнного стану, характеризується зниженням обсягів виробництва (близько 382-395 тис. тонн) на фоні зростання цін на 25–40% через подорожчання сировини та логістики. Найпопулярнішим залишається сегмент варених ковбас та сосисок, а основними каналами збуту є супермаркети та спеціалізовані магазини.

До ключових тенденцій та особливостей ринку можна віднести наступні.

1. Зміна споживчих переваг. Через зниження купівельної спроможності споживачі частіше обирають дешевші продукти або зменшують частоту покупок.

2. Ціновий фактор. Популярність варених ковбас зумовлена їх нижчою ціною порівняно з копченими та в'яленими виробами.

3. Лідери ринку. Провідні позиції вподобань займають ТМ «Бащинський» та «Глобино» (за даними попередніх років, які зберігають актуальність).

4. Нові ніші. Зростає тренд на крафтову продукцію, а також поява веганських ковбас на основі сої чи пшениці.

5. Проблеми галузі. Висока конкуренція, подорожчання сировини, потреба в модернізації виробництв (значна частина існує з минулого століття).

Ринок ковбасних виробів України у 2025–2026 роках демонструє стійкість через адаптацію до демографічних змін та скорочення населення, складних економічних умов, де ключовими факторами залишаються вартість сировини, зміна купівельної спроможності та логістичні виклики [50-51].

Розглянемо основні тенденції та стан ринку ковбасних виробів.

1. Динаміка попиту. Спостерігається тенденція до зниження обсягів купівлі ковбасних виробів через зростання цін. Покупці все частіше орієнтуються на стан власного гаманця, обираючи акційні пропозиції або дешевші сегменти.

2. Структура виробництва. Найбільшу частку ринку традиційно займають варені ковбаси, сосиски та сардельки. Проте зростає інтерес до м'ясних делікатесів та продуктів з високим вмістом м'яса («Вищий сорт»), хоча їхня ціна значно вища через відсутність замінників на кшталт м'яса механічного обвалювання.

3. Тренди 2025–2026. Пріоритетом для виробників стає енергонезалежність та оптимізація логістики. Також помітний розвиток локальних брендів (наприклад, «Стовпинські ковбаси», «Тростянецькі ковбаси»), які успішно конкурують у своїх регіонах [50-52].

В таблиці 2.30 наведено огляд цін та особливостей складу ковбасних виробів.

Таблиця 2.30

Огляд цін та особливостей складу ковбасних виробів (станом на березень 2026)*

Категорія продукту	Орієнтовна ціна за 1 кг	Особливості складу
Варена ковбаса (преміум)	~359,90 грн	Тільки м'ясо (Вищий сорт)
Варена ковбаса (середній сегмент)	~173,60 грн	Можливі домішки м'яса механічного обвалювання

Категорія продукту	Орієнтовна ціна за 1 кг	Особливості складу
Сирокопчена ковбаса	Найвища ціна	Високий вміст м'яса, жиру та спецій

*Джерело: Складено автором на основі [52-53]

Виробництво ковбасних виробів зосереджено переважно у центральних та західних регіонах України. Лідерами залишаються великі м'ясокомбінати, проте частка малих та середніх підприємств зростає за рахунок гнучкості асортименту та орієнтації на натуральність [53-54].

Статистика споживання ковбасних виробів в Україні у 2024–2025 роках демонструє поступове відновлення ринку після різкого падіння, хоча загальні обсяги все ще нижчі за довоєнні показники.

У 2024 році ринок м'ясо-ковбасних виробів (МКВ) оцінювався приблизно у 0,25 млн тонн (або 250 тис. тонн). Деякі джерела вказують на загальний обсяг близько 395 тис. тонн для ширшої категорії м'ясопродуктів.

Після падіння, у 2023 році ринок зріс на 6%, а у 2024 році — на 3%. Проте на початку 2026 року фіксується тенденція до зниження попиту через зростання цін [55].

Найбільшу частку національного раціону серед м'ясних продуктів займають варені ковбаси, сосиски та сардельки [56].

Одеський регіон є одним із ключових центрів виробництва та споживання завдяки розвиненій промисловій базі. Основними постачальниками для місцевого ринку є СП ТОВ «Векка», ПП Фірма «Гармаш», ПП «Сегрус» та ТОВ «Титан».

В Одеській області, як і в більшості регіонів України, споживання м'яса та м'ясопродуктів на одну особу часто не досягає раціональної норми (80 кг/рік) і подекуди балансує на рівні фізіологічного мінімуму (~45,4 кг/рік).

В Одесі спостерігається висока конкуренція між великими національними брендами та місцевими виробниками, які формують вертикально-інтегровані ланцюжки (від власної сировини до фірмових магазинів) [55, 57].

Таблиця 2.31

Порівняння показників Українського ринку ковбасних виробів та ринку Одеської області*

Показник	Україна (загалом)	Одеська область
Загальний обсяг ринку м'ясо-ковбасних виробів	~250 000 - 395 000 тонн	Один з ТОП-5 регіонів за виробництвом
Середнє споживання м'яса/чол.	< 50 кг/рік (в середньому)	На рівні фізіологічного мінімуму
Ключовий сегмент	Варені ковбаси (понад 60%)	Варені ковбаси та сосиски

*Джерело: Складено автором на основі [51, 56]

Одеса має специфічний ринок ритейлу. На ринку національні мережі жорстко конкурують із потужними місцевими гравцями та мережами фірмових магазинів від самих виробників.

Проведемо аналіз особливостей вибору місця придбання ковбасних виробів в Одесі.

I. Національні та великі регіональні мережі.

1. «АТБ-Маркет» – лідер за обсягами продажів мас-маркет сегменту. Тут купують ковбаси великих заводів («М'ясна лавка», «Ковбасний ряд»).

2. «Сільпо» орієнтується на середній та преміум сегменти. Мають великі відділи кулінарії та власний імпорт делікатесів.

3. «Таврія В» – найбільша «домашня» мережа Одеси. Має величезний асортимент як місцевих виробників, так і власну торгову марку («Сімка»), що популярна в економ-сегменті.

4. «Копійка» – популярна мережа формату «магазин біля дому», де стабільно представлені одеські заводи.

II. Фірмові мережі виробників (найвищий рівень довіри). В Одесі дуже розвинена культура купівлі «напрямую», тому фірмові павільйони часто виграють у супермаркетів за свіжістю:

1. «Гармаш» має широку мережу фірмових точок по всьому місту. Це один із найпопулярніших місцевих брендів.

2. «Векка» – старий одеський бренд із власними магазинами, що спеціалізуються на варених ковбасах та сосисках.

3. «Єрмоліно» / «М'ясна весна» – мережі, що фокусуються на напівфабрикатах та бюджетних ковбасних виробках.

III. Специфічні локації: Ринок «Привоз» та «Новий ринок». Тут досі купують значну частку крафтових, домашніх ковбас та копченостей. Це величезний тіньовий сегмент, який важко піддається офіційній статистиці, але критично важливий для Одеси.

Узагальнимо чинники попиту на одеському ринку ковбасних виробів (тренди):

- свіжість понад усе: через близькість заводів мешканці звикли до поставок «сьогодні на сьогодні»;

- акційні пропозиції: у мережах «Таврія В», «АТБ» продажі ковбас на 40-50% залежать від жовтих цінників. Багато покупців мігрують між магазинами саме за знижками;

- локальний патріотизм: одеські бренди («Гармаш», «Векка») часто мають перевагу над київськими чи дніпровськими виробниками;

- «Привозний» фактор: значна частина городян ігнорує супермаркети, купуючи копченості на ринках. Там ціна на крафтову домашню ковбасу (запечену в печі) стартує від 450–550 грн/кг, але попит на неї стабільно високий;

- сезонність: влітку в Одесі різко зростає попит на сосиски для гриля та сирокочені ковбаси (які краще витримують спеку під час поїздок на море чи дачу).

Одесити – вибагливі покупці, які цінують традиції та «свій» продукт. Ось детальніше про те, що саме та за якими цінами вони кладуть у кошик.

Складемо рейтинг найпопулярніших видів ковбас в Одесі.

1. «Молочна» та «Докторська» (ДСТУ) – абсолютні лідери. Їх купують для дітей, на сніданок та в салати. В Одесі особлива довіра до «вищого сорту» місцевих заводів.

2. Сосиски з сиром та «Дитячі» – категорія, що зростає найшвидше. Одесити часто обирають їх як швидку вечерю.

3. Саямі (Фінська, Золотиста) – популярна в сегменті «середній мінус». Це основний вибір для бутербродів на роботу.

4. «Московська» та «Сервелат» (сирокопчені) – купуються переважно до свят або як делікатес.

5. Одеська напівкопчена – це вже бренд. Її часто купують на ринках («Привоз», «Черемушки») саме в локальних цехів [58-59].

Таблиця 2.32

Порівняння цін у мережах Одеси (орієнтовно за 1 кг)*

Категорія / Бренд	«АТБ» (Мас-маркет)	«Таврія В» (Локальний гігант)	«Сільпо» (Середній+)	Фірмові точки (Гармаш/Векка)
Докторська (ВСТ)	~280–320 грн	~295–340 грн	~310–380 грн	~300–330 грн
Сосиски (Молочні/Дитячі)	~190–240 грн	~210–260 грн	~230–310 грн	~220–250 грн
Саямі (с/к, сервелат)	~350–450 грн	~380–520 грн	~420–700+ грн	~400–550 грн
Ковбаски для гриля	~180–220 грн	~195–250 грн	~220–290 грн	~210–240 грн

*Джерело: Складено автором на основі [50-56]

Ціни можуть коливатися залежно від акцій («ціна тижня», «економія»), які в Одесі дуже агресивні. Одеса традиційно тримає ціни на 2–5% вищими за середньоукраїнські через логістику та високу орендну плату, але компенсує це більшою часткою локальних виробників.

Основними гравцями українського ринку (ТОП-5 національних та локальних) є наступні

1. МК «М'ясна лавка» (Favorit) / АТБ найбільший гравець за обсягами продажів у мас-маркеті. Їхня стратегія – величезні обороти та найнижча ціна в сегменті «економ».

2. Глобино – один із лідерів ринку з широкою дистрибуцією. В Одесі вони представлені в усіх супермаркетах, займаючи середній ціновий сегмент.

3. М'ясна фабрика «Алан» орієнтується на преміальну якість та вищий сорт. Їхня «Докторська» за ДСТУ вважається еталоном у ритейлі.

4. М'ясокомбінат «Гармаш» (Одеса) – ключовий регіональний гравець. Має найвищий рівень довіри одеситів. Їхня фішка – велика мережа власних павільйонів, що дозволяє продавати продукт свіжішим, ніж у супермаркетах.

5. Векка (Одеса) – старий одеський виробник, що спеціалізується на традиційних рецептурах. Тримає впевнену частку ринку саме в Одеській області [60].

Розглянемо детально трьох ключових гравців ринку, представлених в Одесі.

1. М'ясна фабрика «Алан» (Дніпро) – еталон якості. Цей виробник вважається одним із найдорожчих у супермаркетах Одеси («Сільпо», «Таврія В»).

Склад: яловичина вищого сорту (25%), свинина напівжирна (70%), яйця курячі, молоко коров'яче, сіль, цукор, мускатний горіх.

Особливість: мінімальний вміст вологоутримуючих добавок. Ковбаса має щільну текстуру та природний сірувато-рожевий колір.

Висновок: найближча до класичного радянського ДСТУ. Ідеальна для дитячого харчування.

2. М'ясокомбінат «Гармаш» (Одеса) – локальний фаворит. Одеський бренд, який робить ставку на свіжість та впізнаваний «домашній» смак.

Склад: свинина жилована, яловичина жилована, меланж яєчний, молоко сухе знежирене, прянощі (мускатний горіх).

Особливість: «Гармаш» часто використовує свіжу (не заморожену) сировину з південних регіонів. Смак трохи солодший, ніж у конкурентів, за рахунок специфіки суміші спецій.

Висновок: найкращий баланс «ціна/якість» для одеситів, особливо якщо купувати у фірмових точках.

3. «Глобино» (Полтавщина) – технологічний гігант, представник мас-маркету, який забезпечує величезні обсяги для «АТБ» та «Копійки».

Склад: м'ясна сировина (свинина, яловичина), яйця, молоко, але в складі частіше можна зустріти стабілізатори (пірофосфати) та підсилювачі смаку (глутамат натрію) у лінійках, що не марковані жорстким ДСТУ.

Особливість: використовує сучасні технології пакування в модифікованому газовому середовищі, що дозволяє ковбасі довше зберігатися на полиці.

Висновок: стабільна якість за доступну ціну, але текстура може бути більш «гумовою» через добавки для утримання вологи.

На ринку ковбасних виробів України та Одещини зокрема зараз спостерігається етап «виживання найсильніших». Основними гравцями є вертикально-інтегровані холдинги (мають власні ферми, заводи та магазини), оскільки це дозволяє стримувати ціни.

Таблиця 2.33

Порівняння характеристик продукції підприємств*

Параметр	«Алан» (ДСТУ)	«Гармаш» (Вищий сорт)	«Глобино» (Стандарт)
Вміст м'яса	95%	~90-95%	~80-85%
Ціна в Одесі (кг)	~360–410 грн	~320–350 грн	~260–310 грн
Термін зберігання	до 15-20 днів	до 15-22 днів	до 30 днів (у вакуумі)

*Джерело: Складено автором на основі [60]

При виборі продукції потрібно дивіться на маркування: «ДСТУ 4436» гарантує відсутність сої та крохмалю, тоді як «ТУ» (Технічні умови) дозволяють виробнику додавати будь-що на свій розсуд. Порівняння складу

«Докторської» ковбаси (вищого сорту за ДСТУ 4436:2005) дозволяє зрозуміти, за що саме споживач переплачує або на чому економить. Одеські виробники часто змагаються з національними гігантами саме в категорії «натуральності».

Основними критеріями вибору ковбас для українців є якість продукції (61,8% споживачів) та акційні пропозиції.

На основі аналізу одеського ринку та загальноукраїнських трендів 2025–2026 років, можна виділити три основні типи споживачів ковбасних виробів. В Одесі ці портрети мають свої специфічні риси (любов до локальних брендів та «культ свіжості»).

I. «Раціональний прагматик» (Найбільша група). Це середньостатистичний мешканець Одеси (30–55 років), який забезпечує родину.

1. Де купує: «АТБ», «Таврія В» (відділи самообслуговування), «Копійка».
2. Що обирає: Варену ковбасу середнього сегменту, сосиски «Молочні» або «Дитячі» у вакуумній упаковці.
3. Критерій вибору: Ціна + Акція. Він купує те, що сьогодні на «жовтому ціннику». Якщо «Глобино» дешевше за «Алан» на 30 грн — він візьме його.
4. Поведінка: закупається раз на тиждень, орієнтується на відомі бренди, яким довіряє через рекламу або тривалий досвід.

II. «Лояльний одесит» (Поціновувач свіжості). Мешканець спальних районів (Таїрова, Черемушки, Котовського), який цінує репутацію виробника.

1. Де купує: тільки у фірмових павільйонах «Гармаш» або «Векка» біля дому.
2. Що обирає: «Докторську» або «Молочну» на вагу (відрізають від батона), напівкопчену «Одеську», свіжі сардельки з сиром.

3. Критерій вибору: свіжість. Для нього важливо, щоб ковбасу привезли сьогодні вранці. Він готовий переплатити 10–15%, аби не купувати «залежаний» товар у супермаркеті.

4. Поведінка: купує часто (2-3 рази на тиждень), але невеликими порціями (по 300–400 г), щоб продукт завжди був свіжим.

III. «Гастро-традиціоналіст» (Крафтовий сегмент). Зазвичай це люди з доходом «середній+» або старше покоління, яке не довіряє «хімії».

1. Де купує: ринок «Привоз», «Новий ринок», еко-лавки або преміум-відділи «Сільпо».

2. Що обирає: домашню запечену ковбасу, сиров'ялені делікатеси (махан, суджук), преміальну «Московську» від «Алану».

3. Критерій вибору: склад і смак. Читає етикетку, шукає маркування «Без ГМО», «Вищий сорт» або купує у «свого» м'ясника на ринку, якого знає 10 років.

4. Поведінка: вважає ковбасу не просто їжею, а задоволенням. Готовий їхати через все місто за «тією самою» кров'янкою чи бужениною.

До загальних рис одеського споживача у 2026 можна віднести наступне.

1. Скептицизм: одесити рідко вірять рекламі на слово, вони довіряють «сарафанному радію».

2. Гнучкість: якщо ціна на улюблену ковбасу різко зростає, споживач легко переходить на курятину або дешевші субпродукти (паштети, ліверну ковбасу), але не відмовляється від м'яса зовсім.

3. Локальний патріотизм: при однаковій ціні одесит майже завжди обере «Гармаш» або «Векку» замість бренду з іншої області.

Розглянемо динаміку споживання ковбасних виробів України за останні п'ять років (2021–2025).

Таблиця 2.34

Динаміка ринку ковбасних виробів України*

Рік	Середня ціна за 1 кг (варена в/г), грн	Споживання на 1 особу (кг/рік) / % до 2021 р.	Основний фактор впливу
2021	120 – 145	9,2	Відносна стабільність, розвиток преміум-сегменту.
2022	180 – 210	6,8 / 73,91%	Стрімка інфляція, скорочення асортименту, дефіцит оболонки.
2023	240 – 275	7,4 / 80,43%	Адаптація бізнесу, відновлення логістики, зростання цін на енергоносії.
2024	290 – 330	7,1 / 77,17%	Подорожчання сировини (свинини), перехід споживача на дешевші сорти.
2025	340 – 380	6,5 / 70,65%	Енергетична криза, дефіцит кадрів, акцент на акційні продажі.

*Джерело: Складено автором на основі [59, 61, 62]

Динаміка споживання ковбасних виробів України за 2021–2025 роки відображає період від стабільності до глибокої трансформації ринку через війну та інфляцію.

За 5 років середня ціна на якісну «Докторську» зросла майже в 2,8 рази. Це змусило виробників впроваджувати лінійки «першої ціни» (з великим вмістом м'яса птиці та ММВ).

Споживання ковбас на одну особу скоротилося на ~30%. Люди частіше замінюють ковбасу на куряче філе (яке дешевше за якісну ковбасу) або купують меншу кількість продукту («нарізка» замість цілого батона) [52].

В Одесі падіння споживання було менш відчутним у 2023–2024 роках через притік ВПО (внутрішньо переміщених осіб), що тимчасово збільшило кількість споживачів у місті. Проте у 2025 році економічний тиск зрівняв ситуацію з загальнодержавною.

Базуючись на економічній ситуації та зміні споживчих звичок можна зробити прогноз ринку ковбасних виробів на 2026 рік

1. Подальше зростання цін (на 10-15%). Через подорожчання електроенергії, палива та кормів для тварин, ціна на ковбасу буде рости. Виробники намагатимуться стримувати її, зменшуючи вагу упаковки (наприклад, не 500г, а 420г).

2. «Поляризація» попиту. Ринок розділиться на два полюси. Більшість купуватиме дешеві варені ковбаси та сосиски (з ММВ — м'ясом механічного обвалювання). Невелика частина заможних споживачів перейде на дорогий крафт та сировокопчені вироби.

3. Розквіт «магазинів біля дому». Одесити все частіше купуватимуть ковбасу в маленьких фірмових точках («Гармаш», «М'ясна весна») біля під'їзду, ніж у великих гіпермаркетах, через економію часу та довіру до локальної свіжості.

4. Ренесанс крафту. Малі цехи Одеської області (Любашівка, Тарутине) будуть нарощувати частку в сегменті натуральних копченостей, оскільки споживач втомився від «хімічного» смаку мас-маркету.

На кінець 2026 року очікується стабілізація споживання на рівні 6.2–6.4 кг/рік. Ціна буде залежати від стабільності енергосистеми. Якщо ситуація з електрикою буде складною, виробники закладуть витрати на генератори в ціну, що може підняти її ще на 7–10%.

Висновки за розділом 2

Фірма «Гармаш» — це сучасне, стабільне, відоме на ринку м'ясопродуктів підприємство, що активно розвивається, гарантує високу якість своєї продукції; це підприємство з новітнім технологічним устаткуванням і прогресивними технологіями, лідер на ринку Одеси й Одеської області у виробництві ковбасних виробів, пельменів і напівфабрикатів.

Основним видом діяльності підприємства є виробництво м'ясних продуктів — від сировокопчених ковбас і делікатесів до варених ковбас і

напівфабрикатів. Різноманітні асортименти продукції, а сьогодні він включає близько 100 найменувань м'ясних продуктів, дозволяє задовольнити самі витончені смаки й потреби споживачів.

На підставі даних, наведених у таблиці 2.29 можна зробити наступні висновки..

У наступному році в порівнянні з попереднім роком обсяг продукції в діючих оптових цінах збільшився на 5,81%, а витрати на виробництво – на 5,98%. Отже в наступному році операційна собівартість виросла більшими темпами, ніж виробництво. У зв'язку з цим виросли витрати на 1 грн на 0,02% та матеріаломісткість – на 12,26% Це негативні зміни.

У наступному році у порівнянні з попереднім роком при збільшенні обсягу виробленої продукції на 5659 тис. грн середньорічна вартість ОФ збільшилася на 7403 тис. грн Відповідно фондівдача зменшилася на 1,63 грн або на 32,06%. Це можна охарактеризувати негативно.

У наступному році в порівнянні із попереднім на 0,001 знизився коефіцієнт оборотності оборотних коштів, на 10% збільшився середньорічний виробіток одного працівника.

За рахунок того, що в наступному році у порівнянні з попереднім роком собівартість реалізованої продукції зростала більшими темпами (6,21%), ніж чистий дохід (5,81%), в наступному році зменшився фінансовий результат від операційної діяльності та чистий прибуток.

Значення показника рентабельності капіталу та рентабельності продукції зменшилися та знаходяться на критично низькому рівні.

Таким чином, можна зробити висновок, що за два роки на підприємстві погіршилися усі показники ефективності діяльності.

Ринок ковбасних виробів України у 2024-2025 роках функціонує в умовах воєнного стану, характеризується зниженням обсягів виробництва (близько 382-395 тис. тонн) на фоні зростання цін на 25–40% через подорожчання сировини та логістики. Найпопулярнішим залишається

сегмент варених ковбас та сосисок, а основними каналами збуту є супермаркети та спеціалізовані магазини.

Найпопулярнішими видами ковбас в Одесі є:

- «Молочна» та «Докторська» (ДСТУ) – абсолютні лідери;
 - Сосиски з сиром та «Дитячі» – категорія, що зростає найшвидше;
 - Салямі (Фінська, Золотиста) – популярна в сегменті «середній мінус».
- «Московська» та «Сервелат» (сирокопчені);
- Одеська напівкопчена – це вже бренд.

РОЗДІЛ 3

РОЗРОБКА ТА ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПРОЄКТУ З ВПРОВАДЖЕННЯ НОВОГО ПРОДУКТУ НА ПП «ФІРМА «ГАРМАШ»

3.1. Планування повної собівартості нового продукту

Аналіз ринку показав, що попит на варені ковбаси показує невеликий, але стійкий позитивний темп росту.

Аналіз уподобань споживачів показав, що варені ковбаси користуються незмінним підвищеним попитом. Але обсяг попиту обмежений низькими доходами споживачів. У зв'язку з чим можна зробити висновок, що при більш низькій ціні можна реалізувати додатковий обсяг цього виду продукції підприємства. При таких умовах підприємство зможе продати додатково у повному обсязі 120 тонн вареної ковбаси, виготовленої за новою рецептурою.

З метою підвищення ефективності діяльності підприємства й одержання додаткового прибутку пропонується проєкт з виробництва ковбаси вареної з сиром в середньому ціновому сегменті.

Розрахуємо повну собівартість 1 т ковбаси за статтями калькуляції.

Стаття 1. «Сировина й основні матеріали за винятком зворотних відходів»

Нормативна рецептура ковбаси представлена у таблиці 3.1.

Таблиця 3.1

**Розрахунок вартості сировини й основних матеріалів на виробництво 1т
ковбаси із сирним наповнювачем**

Найменування сировини	Витрати на 1т, кг	Ціна 1 од. сировини, грн.	Вартість сировини, грн.
1. Сировина, кг на 1т несолоної сировини			
Яловичина в/г	250	160,00	40000,00
Свинина нежирна	590	140,00	82600,00

Найменування сировини	Витрати на 1т, кг	Ціна 1 од. сировини, грн.	Вартість сировини, грн.
Молоко коров'яче	20	20,00	400,00
Крохмаль картопляний або борошно пшеничне	20	120,00	2400,00
Яєчний порошок	30	90,00	2700,00
Сир м'який	90		
УСЬОГО	x	x	128100,00
2. Транспортно-заготівельні витрати на сировину - 2%	x	x	2562,00
УСЬОГО ВИТРАТИ НА СИРОВИНУ	x	x	130662,00

Транспортно-заготівельні витрати на сировину приймаються в розмірі 2% від вартості сировини й основних матеріалів: $128100,00 * 0,02 = 2562,00$ грн.

Витрати за статтею «Сировина й основні матеріали» з урахуванням транспортно-заготівельних витрат складуть: $128100,00 + 2562,00 = 130662,00$ грн.

Стаття 2. «Тара й упакування»

Таблиця 3.2

Розрахунок вартості даної статті калькуляції

Вид матеріалу	Норма витрат на 1 т, м ²	Ціна за одиницю, грн.	Вартість, грн.
Оболонка	350	17	5950
Усього	x	x	5950,00

Стаття 3. «Паливо й енергія на технологічні цілі»

Таблиця 3.3

Розрахунок статті калькуляції «Паливо й енергія на технологічні цілі»

Вид матеріалу	Норма витрат на 1т	Ціна за одиницю, грн.	Вартість, грн.
Електроенергія, кВт	13,4	1,642	22,0
Вода, м ³	4,50	7,79	35,1
Усього		x	1576,5

Стаття 4. Заробітна плата основних виробничих робітників

Фонд робочого часу на 2026 рік складає 2061 годину. Виробнича потужність підприємства складає 1500 т/рік. Поточну лінію з виробництва

кексів обслуговують 3 робітники 5-го розряду. Годинна тарифна ставка робітника 5-го розряду – 36,47 грн / год.

Витрати на заробітну плату за відрядною системою оплати праці розраховуємо через визначення розцінки за одинцю виробленої продукції за формулою:

$$\text{Розцінка} = Нч * \sum_{i=1}^n ГТС_i * Кпрац._i * K_{дзп} * K_d, \quad (3.1)$$

де Нч – норма часу на виробництво 1 одиниці продукції, годин,

ГТС_i – годинна тарифна ставка і-го розряду, грошових одиниць;

Кпрац. – кількість працівників, які працюють на виробничій лінії, осіб;

$$\sum_{i=1}^n ГТС_i * Кпрац._i = Кпрац.1 * \text{Тариф}1 + Кпрац.2 * \text{Тариф}2 + Кпрац.n * \text{Тариф} n; \quad (3.2)$$

ОВнат. – річний обсяг випуску продукції, натуральних одиниць;

К_{дзп} – коефіцієнт додаткової заробітної плати (пропонується 1,22);

К_д – коефіцієнт доплат (пропонується 1,15).

Норму часу визначаємо за формулою:

$$Нч = \text{Річний фонд робочого часу} / \text{Виробнича потужність} \quad (3.3)$$

Визначимо норму часу на виробництво 1 тони соку за формулою 3.3:

$$Нч = 2061 \text{ год.} / 1500 \text{ т} = 1,374 \text{ год.} / \text{т}$$

Розцінка за 1 тону продукції з урахуванням тарифної ставки на 2026 р. складе (за формулою 3.1):

$$\begin{aligned} \text{Розцінка} &= 1,374 \text{ год.} / \text{т} * 36,47 \text{ грн} / \text{год.} * 3 \text{ роб.} * \\ &* 1,22 * 1,15 = 210,88 \text{ грн} / \text{т} \end{aligned}$$

Стаття 5. Відрахування на соціальні заходи на заробітну плату працівників, які працюють на виробничій лінії (ЄСВ)

Єдиний соціальний внесок складає 22% від фонду заробітної плати та на 1 т продукції складе:

$$\text{ЄСВ} = 210,88 \text{ грн} * 0,22 = 46,39 \text{ грн.}$$

Стаття 6. Витрати на збут

Витрати, пов'язані зі збутом нової продукції плануються в розмірі 2% від виробничої собівартості й складуть:

$$\text{Витрати на збут} = 137168,20 \text{ грн} * 0,02 = 2743,36 \text{ грн.}$$

Стаття 7. Відсотки за кредитом

Коефіцієнт оборотності оборотних коштів у наступному році складає 6,918 обороту.

$$\Delta \Delta_{\text{Кр.К}} = \Delta \text{СВ} / \text{Коб.об.к} \quad (3.4)$$

$\Delta \text{СВ}$ – зміна повної собівартості продукції в результаті реалізації проєкту, грош. од.;

Коб.об.к – коефіцієнт оборотності оборотних коштів періоду, що передуює періоду, який планується.

Для розрахунку суми відсотків за кредитом спочатку визначимо потребу проєкту у кредитних коштах за формулою 3.4:

$$\Delta_{\text{Кр.К}} = 16789,39 \text{ тис. грн} / 6,918 \text{ об.} = 2426,83 \text{ тис. грн}$$

Визначимо суму відсотків за кредитом, яка включається до складу собівартості виробленої продукції.

Розрахунок суми відсотків за кредитом наведено у таблиці 3.4.

Таблиця 3.4

Розрахунок потоку платежів за кредитом

Показник	Роки			Сума, тис. грн
	0	1	2	
Сума кредиту, тис. грн		2426,83		
Виплата тіла кредиту, тис. грн		1213,42	1213,42	2426,83
Непогашений залишок, тис. грн	2426,832	1213,42	0,00	
Відсоток за кредит, тис. грн		606,71	303,35	910,06
Щорічні платежі за кредитом з виплатою відсотку на непогашений залишок, тис. грн		1820,12	1516,77	3336,89

3.2. Калькулювання витрат на одиницю продукції та розрахунок повної собівартості за проєктом

У таблиці 3.5 представлено повну собівартість 1 тони річного обсягу виробництва продукції.

Таблиця 3.5

Калькуляція витрат на виробництво та реалізацію продукту «Ковбаса варена із сирним наповнювачем» та розрахунок повної собівартості за проєктом

№ з/п	Найменування калькуляційних витрат	Витрати на 1 тону, грн	Витрати на весь обсяг додаткової продукції, тис. грн*
1	Вартість сировини й основних матеріалів з урахуванням транспортних витрат	130662,00	15679,44
2	Тара, упакування й допоміжні матеріали	5950,00	714,00
3	Паливо й електроенергія на технологічні цілі	298,92	35,87
	Матеріальні витрати всього	136910,92	16429,31
4	Основна й додаткова заробітна плата виробничих робітників	210,88	25,31
5	Відрахування на соціальні заходи	46,39	5,57
	Виробнича собівартість	137168,20	16460,18
6	Витрати на збут	2743,36	329,20
	Повна собівартість	139911,56	16789,39
7	Відсотки за кредитом	7583,85	910,06
	Повна собівартість з відсотками за кредитом	147495,41	17699,45
	Оптова ціна 1 одиниці додаткової продукції, тис. грн **	191,74	

* Витрати на весь обсяг додаткової продукції визначаються як здобуток витрат на 1 одиницю додаткової продукції у грошовому виразі та додаткового обсягу випуску продукції у натуральному виразі

** Оптова ціна 1 одиниці додаткової продукції визначається за повною собівартістю з відсотками за кредит за формулою:

$$\begin{aligned} & \text{Оптова ціна 1 одиниці додаткової продукції} = \\ & = \text{Повна собівартість з відсотками за кредитом} * \left(1 + \frac{\text{Відсоток рентабельності}}{100\%}\right) \end{aligned} \quad (3.5)$$

За комбінованим вартісно-ринковим методом ціноутворення визначено, що з метою забезпечення конкурентоздатності нового виду продукції на ринку рентабельність продукції складає 30% від собівартості додаткового обсягу випуску продукції.

Визначимо оптову ціну одиниці продукції без ПДВ за формулою 3.5:

$$\text{Оптова ціна 1 т.} = 147495,41 \text{ грн} * 1,3 / 1000 = 191,74 \text{ тис. грн.}$$

3.3. Розрахунок грошових потоків від проєкту

Потреба в оборотних коштах визначається за формулою:

$$\Delta \text{Об.К} = \Delta \text{СВ} / \text{Коб.Об.К} \quad (3.6)$$

$\Delta \text{СВ}$ – зміна повної собівартості продукції з урахуванням відсотків за кредитом в результаті реалізації проєкту, грош. од.;

Коб.Об.К – коефіцієнт оборотності оборотних коштів періоду, що передуює періоду, який планується.

Визначимо величину інвестицій у проєкт (відтік коштів), які будуть спрямовані на поповнення оборотних коштів підприємства за формулою 3.6.

$$\Delta \text{Об.К} = 17699,45 \text{ тис. грн} / 6,918 \text{ об.} = 2558,38 \text{ тис. грн.}$$

Для розрахунку формування грошового потоку від інвестиційної діяльності складемо таблицю 3.6.

Таблиця 3.6

**Формування операційного грошового потоку від проєкту
(приплив коштів), тис. грн**

Склад грошового потоку	Період реалізації проєкту, роки	
	0	1
<i>Зміна поточних витрат, у т. ч.:</i>		
Матеріальні витрати всього	16429,31	16429,31
в тому числі		
<i>Зміна витрат на сировину</i>	15679,44	15679,44
<i>Зміна витрат на тару та допоміжні матеріали</i>	714,00	714,00
<i>Зміна витрат на енергоресурси</i>	35,87	35,87
Зміна витрат на оплату праці	25,31	25,31
Зміна єдиного соціального внеску	5,57	5,57
Зміни амортизації	0,00	0,00
Зміна інших витрат усього *	1239,27	1239,27
Усього Збільшення поточних витрат	17699,45	17699,45
Обсяг виробленої продукції, т	120,00	120,00
Ціна одиниці продукції, тис. грн	191,74	191,74
Збільшення суми чистого доходу **	23009,28	23009,28
Збільшення прибутку до оподаткування	5309,83	5309,83
Збільшення податку на прибуток	955,77	955,77
Збільшення чистого прибутку	4354,06	4354,06
Амортизаційні відрахування від проєкту	0,00	0,00
Грошовий потік від проєкту	4354,06	4354,06

* Дорівнює сумі Витрат на збут та Відсотків за кредитом

** Дорівнює річному обсягу продукції в оптових цінах без ПДВ та акцизного збору, який визначається за формулою 3.7

Приріст обсягу виробництва продукції у вартісному виразі (ΔОВ) в результаті реалізації проєкту визначається на основі даних про обсяг

додаткового випуску продукції у натуральному виразі та оптову ціну за одиницю продукції без ПДВ та акцизного збору:

$$\Delta OV = \sum \Delta V_i * C_i, \quad (3.7)$$

де ΔV_i – збільшення випуску i -го виду продукції, нат. од.,

C_i – ціна i -го виду продукції, грошових одиниць.

$$\Delta OV (\text{Чистий дохід}) = 120 \text{ т} * 191,74 \text{ тис. грн} = 23009,28 \text{ тис. грн}$$

3.4. Оцінка економічної ефективності інвестиційного проєкту з виробництва нового продукту

Виробництво нового продукту на ПП «Фірма «Гармаш» приведе до збільшення собівартості продукції на 17699,45 тис. грн, тому потребує додаткового інвестування в оборотні кошти 2558,38 тис. грн.

За результатами розрахунків, наведених в таблиці 3.6, річний приріст чистого прибутку за рахунок виробництва та реалізації додаткового обсягу продукції складе 4354,06 тис. грн. У зв'язку з тим, що амортизація на додатковий обсяг продукції не нараховується, грошовий потік дорівнює чистому прибутку.

Оцінку економічної ефективності проєкту з впровадження нового продукту проведемо за наступною моделлю.

Середньозважена вартість капіталу (СВК) підприємства розраховується за формулою:

$$СВК = C_{ПК} \cdot D_{ПК} + C_{ВК} \cdot D_{ВК}, \quad (3.8)$$

де $C_{ПК}$ – ціна кожного виду позикового капіталу, %;

$D_{ПК}$ – частка кожного виду позикового капіталу в проєкті;

$C_{ВК}$ – ціна кожного виду власного капіталу, %;

D_{BK} – частка кожного виду власного капіталу в проєкті. Для оцінки ефективності інвестиційних проєктів і розрахунку показників їх інвестиційної привабливості використовують наступні показники:

- Чистий дохід (ЧД);
- Чистий приведений (дисконтований) дохід (NPV);
- Внутрішня норма прибутковості (IRR);
- Індекс дохідності (ІД);
- Період окупності (ПО);
- Рентабельність інвестицій (R_i);

ЧД і NPV характеризують перевищення сумарних грошових надходжень над сумарними витратами для даного проєкту, відповідно без урахування і з урахуванням нерівноцінності ефектів, що відносяться до різних моментів часу.

Різницю між ЧД та NPV називають дисконтом проєкту.

ЧД характеризує накопичений ефект за розрахунковий період: сальдо операційного грошового потоку, який формується в процесі реалізації проєкту та грошового потоку від інвестиційної діяльності:

$$\text{ЧД} = \text{ГП} - \text{ІК}, \quad (3.9)$$

де ГП – сальдо операційного грошового потоку від проєкту;

ІК – сума інвестованих у проєкт коштів.

NPV – різниця між сумою грошового потоку, приведеного до теперішньої вартості шляхом дисконтування ($\sum \text{ЧГП}$), і сумою інвестованих у проєкт коштів (ІВ), приведених до теперішньої вартості через дисконтування ($\sum \text{ЧІ}$).

$$\text{NPV} = \sum \text{ЧГП} - \sum \text{ЧІ}, \quad (3.10)$$

де $\sum \text{ЧГП}$ – сума чистого грошового потоку від проєкту у теперішній вартості, грошових одиниць;

$\sum \text{ЧІ}$ – сума чистої (приведеної) вартості інвестованих у проєкт коштів (чисті інвестиції), грошових одиниць.

Таким чином, усі грошові потоки від інвестування та інвестиції приводяться до періоду початку вкладення коштів. У разі, якщо процес інвестування здійснюється протягом одного року, то $\text{ІВ} = \text{ЧІ}$.

Для визнання проєкту ефективним з точки зору інвестора NPV проєкту повинен бути позитивним.

Внутрішня норма прибутковості (IRR) – характеризує ту вартість інвестованого капіталу (ставку дисконту), при якій Чистий приведений дохід дорівнює нулю ($\text{NPV} = 0$). Тобто – це максимальна вартість грошей, які може залучити інвестор для фінансування інвестиційного проєкту.

Для оцінки ефективності проєкту значення IRR необхідно зіставити зі ставкою дисконту. Якщо значення IRR перевищує ставку дисконту (середньозважену вартість капіталу), то проєкт є інвестиційно привабливим і рекомендується до реалізації.

Для визначення IRR на практиці вибирають дві ставки дисконтування $d_1 < d_2$ таким чином, щоб в інтервалі (d_1, d_2) функція $\text{NPV} = f(d)$ змінювала своє значення з «+» на «-» чи з «-» на «+». Тоді застосовують формулу:

$$\text{IRR} = d_1 + \frac{\text{NPV}_{d_1}}{\text{NPV}_{d_1} - \text{NPV}_{d_2}} \cdot (d_2 - d_1), \quad (3.11)$$

де d_1, d_2 – вибрані ставки дисконтування;

$\text{NPV}_{d_1}, \text{NPV}_{d_2}$ – чистий приведений дохід проєкту при ставках дисконтування d_1 і d_2 відповідно.

Точність обчислень зворотно пропорційна довжині інтервалу (d_1, d_2) .

Індекс доходності (ІД) показує, яку суму приросту приведенного чистого грошового потоку від проєкту дає 1 одиниця коштів, які інвестовано у проєкт. Визначається за формулою:

$$ІД = ЧГП / ЧІ \quad (3.12)$$

Цей показник може бути використаний в якості критерію при оцінці кількох альтернативних інвестиційних проєктів, тому що, чим більше значення ІД, тим вище віддача кожної грошової одиниці, вкладеної в проєкт.

Якщо значення ІД менше 1, проєкт повинний бути відхилений, так як він не принесе бажаний дохід інвестору.

Період окупності (ПО) – період повернення інвестицій. При оцінці ефективності період окупності, як правило, виступає лише у виді обмеження.

Показник періоду окупності визначається за формулою (якщо дохід за роками реалізації проєкту розподілений рівномірно):

$$ПО = ІВ / ГП, \quad (3.13)$$

де ІВ – інвестиційні вкладення в проєкт, грошових одиниць;

ГП – річний грошовий потік підприємства (формула 3), грошових одиниць;

Період окупності з урахуванням дисконтування (ПО_{диск}) – тривалість періоду від вкладення інвестицій до моменту окупності з урахуванням дисконтування:

$$ПО_{диск.} = ЧІ / ЧГП_{1пер}, \quad (3.14)$$

де $ЧГП_{1пер}$ – середня сума приведенного чистого грошового потоку за 1 період – визначається як середньоарифметична величина (при короткострокових вкладення – за 1 місяць, при довгострокових – за один рік), грошових одиниць

Даний показник характеризує рівень інвестиційних ризиків, які пов'язані з ліквідністю: чим більше період окупності інвестицій, тим вищий рівень інвестиційних ризиків.

Рентабельність інвестицій (P_i) – визначається як відношення чистого приведенного прибутку від проєкту до приведеної суми інвестиційних вкладень, яке виражено у відсотках:

$$P_i = \text{ЧППсер.} / \text{ЧІ} * 100, \quad (3.15)$$

де ЧППсер. – усереднений чистий приведений прибуток від проєкту, грошових одиниць

В таблиці 3.7 представлена оцінка економічної ефективності проєкту з впровадження нового продукту.

Таблиця 3.7

**Розрахунок показників економічної ефективності проєкту
з виробництва нового продукту**

Показники	Період реалізації проєкту, роки		Усього
	0	1	
ІС, сума інвестованих у проєкт коштів, тис. грн	2558		2558
ЧІ, чиста (приведена) вартість інвестованих у проєкт коштів, тис. грн	2558		2558
Грошовий потік від проєкту, тис. грн	4354	4354	8708
Середньозважена вартість капіталу (СВК), %			
Коефіцієнт дисконтування	1,00	0,76	
Дисконтований грошовий потік у році, тис. грн	4354	3299	7653
Дисконтований грошовий потік наростаючим підсумком, тис. грн	4354	7653	7653
Приріст дисконтованого чистого прибутку від проєкту, тис. грн	4354	3299	7653
Чистий дохід (ЧД), тис. грн	8708 - 2558 =		6150
Чистий приведений дохід (NPV), тис. грн	7653 - 2558 =		5094
Внутрішня норма доходності (IRR), %	Функція «ВД»		87%
Індекс доходності (ІД)	7653 / 2558 =		2,99
Період окупності (ПО), роки	2558 / 7653 =		0,59

Показники	Період реалізації проєкту, роки		Усього
	0	1	
Період окупності з врахуванням дисконтування (ПОдис.), років	2558 / 7653 =		0,46
Рентабельність інвестицій (Ri) за весь період реалізації проєкту, %	7653 / 2558 / 2 * 100=		149,56

Інвестиційну ефективність проєкту з впровадження нового продукту характеризують наступні результати оцінки:

- 1) чистий приведений дохід від проєкту (NPV) становить **5094** тис. грн;
- 2) внутрішня норма прибутковості (IRR) становить 87%, що перевищує середньозважену вартість капіталу (32%);
- 3) індекс доходності дорівнює 2,99;
- 4) інвестиційні кошти для виробництва додаткового обсягу нового продукту окупляться: без врахування дисконтування – за 0,59 року, з урахуванням дисконтування – за 0,59 року;
- 5) річна рентабельність інвестицій становить 149,56%;
- 6) інвестиції в проєкт складають 2558 тис. грн.

Отже проєкт інвестиційно привабливий та економічно ефективний.

Результати оцінки свідчить про економічну ефективність інвестиційного проєкту виробництва додаткового обсягу нового продукту.

3.5. Оцінка впливу запропонованого заходу на основні техніко-економічні показники підприємства

Вплив заходу на основні техніко-економічні показники ПП «Фірма «Гармаш» представлено в таблиці 3.8.

Основні техніко-економічні показники виробничо-господарської діяльності ПП «Фірма «Гармаш» до й після впровадження проєкту представлені у таблиці 3.9.

Таблиця 3.8

**Вплив запропонованого заходу на основні техніко-економічні показники
ПП «Фірма «Гармаш»**

№	Найменування заходів	Інвестиції, тис. грн			Зміни показників діяльності підприємства (±)											Строк окупності інвестицій, роки
		Усього	У тому числі в		Обсяг реалізованої продукції , тис. грн	Собівартість, тис. грн						Прибуток до оподаткування, тис. грн	Чистий прибуток, тис. грн	Чисельність зайнятих, осіб		
			Основні фонди (нематеріальні активи)	оборотні кошти		Усього	у тому числі:									
						Матеріальні витрати	Витрати на оплату праці	Відрахування на соціальні заходи	Амортизація основних фондів (нематеріальних активів)	Інші операційні витрати						
1.	Виробництво нового продукту «Ковбаса варена із сирним наповнювачем»	2558		2558	23009	17699	16429	25	6	-	1239	5310	4354	-	0,59	

Таблиця 3.9

Основні техніко-економічні показники виробничо-господарської діяльності ПП «Фірма «Гармаш» до й після впровадження інноваційного проєкту

Показники	Звітний рік	Проєкт	Відхилення (±)	
			абс.	відн.
1. Середньорічна виробнича потужність, тонн	1500	1500	0	0,00
2. Фактично вироблено продукції, тонн	1247	1367	120	9,62
3. Коефіцієнт використання виробничої потужності, частки	0,83	0,91	0,08	-
4. Обсяг виробленої промислової продукції (без ПДВ, акцизу), тис. грн	103054	126063	23009	22,33
– у діючих цінах				
– у порівнянних цінах	91718	114727	23009	25,09
5. Обсяг реалізованої продукції в діючих оптових цінах (без ПДВ, акцизу), тис. грн	103054	126063	23009	22,33
6. Середньорічна вартість основних фондів основного виду діяльності, тис. грн	26571	26571	0	0
7. Фондовіддача по продукції, грн	3,452	4,318	0,866	25,09
8. Середній залишок оборотних коштів, тис.	14896	17454	2558	17,17
9. Коефіцієнт оборотності оборотних коштів, частки	6,92	7,22	0,30	4,40
10. Середньооблікова чисельність штатних працівників облікового складу, осіб	119	119	0	0,00
11. Середньорічний виробіток одного працівника, грн/грн	771	964	193,36	25,09
12. Операційні витрати на виробництво продукції, тис. грн., у тому числі:	102946	120645	17699	17,19
– матеріальні витрати	71694	88123	16429	22,92
– витрати на оплату праці	12669	12695	25	0,20
– відрахування на соціальні заходи	15456	15462	6	0,04
– амортизація	2624	2624	0	0,00
– інші операційні витрати	502	1741	1239	246,87
13. Витрати на 1 грн. продукції, грн/грн	0,999	0,957	-0,042	-4,20
14. Матеріалоємність продукції, грн/грн	0,696	0,699	0,003	0,48
15. Повна собівартість реалізованої продукції, тис. грн	102002	119701	17699	17,35
16. Фінансовий результат від операційної діяльності, тис. грн	108	5418	5310	4916,51
17. Чистий прибуток, тис. грн	19	4373	4354	2292,13
18. Рентабельність капіталу, %	0,05	9,93	9,89	-
19. Рентабельність продукції, %	0,02	3,65	3,63	-

Як видно з таблиці 3.9, в результаті впровадження інвестиційного проєкту чистий прибуток підприємства в плановому році збільшиться на 4354 тис. грн або 22916% у порівнянні зі звітним роком, при цьому виручка від реалізації продукції збільшиться на 22,33%, а собівартість реалізованої продукції – на 17,35%, тобто темпи зростання виручки від реалізації будуть випереджати темпи зростання собівартості, що є позитивним. Це приведе до зниження витрат на 1 грн продукції на 4,20%.

У зв'язку із цими змінами в проєктному році збільшиться значення показників рентабельності: на 9,89% – рентабельність капіталу, та на 3,63% – рентабельність продукції.

Також в проєктному році збільшаться показники: фондівдача – на 0,866 грн/грн; коефіцієнт оборотності оборотних коштів – на 0,3; середньорічний виробіток одного працівника – на 25,09%.

Таким чином в проєктному році підвищиться ефективність роботи підприємства в цілому.

Тобто реалізація інвестиційного проєкту з впровадження нової технології приведе до позитивних змін у господарській діяльності ПП «Фірма «Гармаш».

Висновки за розділом 3

Як показав аналіз економічної ефективності проєкту з виробництва нового продукту, інвестиційну ефективність проєкту з впровадження нового продукту характеризують наступні результати оцінки:

- 1) чистий приведений дохід від проєкту (NPV) становить 5094,00 тис. грн;
- 2) внутрішня норма прибутковості (IRR) становить 87%, що перевищує середньозважену вартість капіталу (32%);
- 3) індекс доходності дорівнює 2,99;
- 4) інвестиційні кошти для виробництва додаткового обсягу нового

продукту окупляться: без врахування дисконтування – за 0,59 року, з урахуванням дисконтування – за 0,59 року;

5) річна рентабельність інвестицій становить 149,56%;

6) інвестиції в проєкт складають 2558 тис. грн.

Отже проєкт інвестиційно привабливий та економічно ефективний.

Результати оцінки свідчить про економічну ефективність інвестиційного проєкту виробництва додаткового обсягу нового продукту.

Як показав аналіз виробничо-господарської діяльності ПП «Фірма «Гармаш» до й після впровадження інноваційного проєкту, в результаті впровадження інвестиційного проєкту чистий прибуток підприємства в плановому році збільшиться на 4354 тис. грн або 22916% у порівнянні зі звітним роком, при цьому виручка від реалізації продукції збільшиться на 22,33%, а собівартість реалізованої продукції – на 17,35%, тобто темпи зростання виручки від реалізації будуть випереджати темпи зростання собівартості, що є позитивним. Це приведе до зниження витрат на 1 грн продукції на 4,20%.

У зв'язку із цими змінами в проєктному році збільшиться значення показників рентабельності: на 9,89% – рентабельність капіталу, та на 3,63% – рентабельність продукції.

Також в проєктному році збільшаться показники: фондівдача – на 0,866 грн/грн; коефіцієнт оборотності оборотних коштів – на 0,3; середньорічний виробіток одного працівника – на 25,09%.

Таким чином в проєктному році підвищиться ефективність роботи підприємства в цілому.

Тобто реалізація інвестиційного проєкту з впровадження нової технології приведе до позитивних змін у господарській діяльності ПП «Фірма «Гармаш».

ВИСНОВКИ

Інвестиційна діяльність є основою розвитку підприємства та потребує ретельного аналізу.

На ефективність інвестиційної діяльності впливають такі фактори:

- фінансовий стан підприємства;
- рівень інвестиційного ризику;
- державна економічна політика;
- рівень інфляції;
- стан ринку капіталу;
- рівень розвитку технологій;
- конкурентне середовище.

Таким чином, інвестиційна діяльність є важливою складовою господарської діяльності підприємства, яка забезпечує його розвиток, підвищення ефективності виробництва та зміцнення конкурентних позицій на ринку.

Отже, інвестиційний проєкт є основою реалізації інвестиційної стратегії підприємства.

Інвестиційна стратегія є складовою загальної стратегії розвитку підприємства та визначає довгострокові напрями інвестиційної діяльності.

Основними цілями інвестиційної стратегії є:

- забезпечення фінансової стабільності;
- підвищення конкурентоспроможності;
- зростання прибутковості;
- розвиток виробничого потенціалу.

Ефективна інвестиційна стратегія базується на:

- аналізі внутрішнього та зовнішнього середовища;
- оцінці інвестиційних можливостей;
- прогнозуванні ризиків;
- оцінці економічної ефективності проєктів.

Таким чином, інвестиційний проєкт є основним інструментом реалізації інвестиційної стратегії підприємства та забезпечення його розвитку.

Інвестиційна діяльність є важливою складовою господарської діяльності підприємства та забезпечує його стратегічний розвиток. Основним інструментом реалізації інвестиційної стратегії виступає інвестиційний проєкт, який дозволяє обґрунтувати доцільність вкладення коштів та оцінити майбутні результати.

Ефективність інвестицій – це основа прийняття рішень. Без оцінки інвестиції можуть бути збитковими. Саме правильний аналіз є ключем до успіху.

Важливе значення має оцінка ефективності інвестиційної діяльності, яка дозволяє визначити економічну доцільність проєктів, мінімізувати ризики та забезпечити ефективне використання інвестиційних ресурсів. Оцінка ефективності є ключовим етапом інвестиційної діяльності.

Застосування сучасних методів оцінки ефективності інвестиційних проєктів сприяє прийняттю обґрунтованих управлінських рішень та забезпеченню стабільного розвитку підприємства.

Фірма «Гармаш» – це сучасне, стабільне, відоме на ринку м'ясопродуктів підприємство, що активно розвивається, гарантує високу якість своєї продукції; це підприємство з новітнім технологічним устаткуванням і прогресивними технологіями, лідер на ринку Одеси й Одеської області у виробництві ковбасних виробів, пельменів і напівфабрикатів.

Основним видом діяльності підприємства є виробництво м'ясних продуктів – від сировопчених ковбас і делікатесів до варених ковбас і напівфабрикатів. Різноманітні асортименти продукції, а сьогодні він включає близько 100 найменувань м'ясних продуктів, дозволяє задовольнити самі витончені смаки й потреби споживачів.

На підставі даних, наведених у таблиці 2.29 можна зробити наступні

ВИСНОВКИ..

У наступному році в порівнянні з попереднім роком обсяг продукції в діючих оптових цінах збільшився на 5,81%, а витрати на виробництво – на 5,98%. Отже в наступному році операційна собівартість виросла більшими темпами, ніж виробництво. У зв'язку з цим виросли витрати на 1 грн на 0,02% та матеріаломісткість – на 12,26% Це негативні зміни.

У наступному році у порівнянні з попереднім роком при збільшенні обсягу виробленої продукції на 5659 тис. грн середньорічна вартість ОФ збільшилася на 7403 тис. грн Відповідно фондівдача зменшилася на 1,63 грн або на 32,06%. Це можна охарактеризувати негативно.

У наступному році в порівнянні із попереднім на 0,001 знизився коефіцієнт оборотності оборотних коштів, на 10% збільшився середньорічний виробіток одного працівника.

За рахунок того, що в наступному році у порівнянні з попереднім роком собівартість реалізованої продукції зростала більшими темпами (6,21%), ніж чистий дохід (5,81%), в наступному році зменшився фінансовий результат від операційної діяльності та чистий прибуток.

Значення показника рентабельності капіталу та рентабельності продукції зменшилися та знаходяться на критично низькому рівні.

Таким чином, можна зробити висновок, що за два роки на підприємстві погіршилися усі показники ефективності діяльності.

Ринок ковбасних виробів України у 2024-2025 роках функціонує в умовах воєнного стану, характеризується зниженням обсягів виробництва (близько 382-395 тис. тонн) на фоні зростання цін на 25–40% через подорожчання сировини та логістики. Найпопулярнішим залишається сегмент варених ковбас та сосисок, а основними каналами збуту є супермаркети та спеціалізовані магазини.

Найпопулярнішими видами ковбас в Одесі є:

- «Молочна» та «Докторська» (ДСТУ) – абсолютні лідери;
- Сосиски з сиром та «Дитячі» – категорія, що зростає найшвидше;

- Салями (Фінська, Золотиста) – популярна в сегменті «середній мінус». «Московська» та «Сервелат» (сирокопчені);
- Одеська напівкопчена – це вже бренд.

Як показав аналіз економічної ефективності проєкту з виробництва нового продукту, інвестиційну ефективність проєкту з впровадження нового продукту характеризують наступні результати оцінки:

- 1) чистий приведений дохід від проєкту (NPV) становить 5094,00 тис. грн;
- 2) внутрішня норма прибутковості (IRR) становить 87%, що перевищує середньозважену вартість капіталу (32%);
- 3) індекс доходності дорівнює 2,99;
- 4) інвестиційні кошти для виробництва додаткового обсягу нового продукту окупляться: без врахування дисконтування – за 0,59 року, з урахуванням дисконтування – за 0,59 року;
- 5) річна рентабельність інвестицій становить 149,56%;
- 6) інвестиції в проєкт складають 2558 тис. грн.

Отже проєкт інвестиційно привабливий та економічно ефективний.

Результати оцінки свідчить про економічну ефективність інвестиційного проєкту виробництва додаткового обсягу нового продукту.

Як показав аналіз виробничо-господарської діяльності ПП «Фірма «Гармаш» до й після впровадження інноваційного проєкту, в результаті впровадження інвестиційного проєкту чистий прибуток підприємства в плановому році збільшиться на 4354 тис. грн або 22916% у порівнянні зі звітним роком, при цьому виручка від реалізації продукції збільшиться на 22,33%, а собівартість реалізованої продукції – на 17,35%, тобто темпи зростання виручки від реалізації будуть випереджати темпи зростання собівартості, що є позитивним. Це приведе до зниження витрат на 1 грн продукції на 4,20%.

У зв'язку із цими змінами в проєктному році збільшиться значення показників рентабельності: на 9,89% – рентабельність капіталу, та на 3,63% – рентабельність продукції.

Також в проєктному році збільшаться показники: фондівіддача – на 0,866 грн/грн; коефіцієнт оборотності оборотних коштів – на 0,3; середньорічний виробіток одного працівника – на 25,09%.

Таким чином в проєктному році підвищиться ефективність роботи підприємства в цілому.

Тобто реалізація інвестиційного проєкту з впровадження нової технології приведе до позитивних змін у господарській діяльності ПП «Фірма «Гармаш».

Отже мета роботи досягнена: визначено шлях підвищення ефективності інвестиційної діяльності ПП «Фірма «Гармаш».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бланк І. О. Інвестиційний менеджмент : підручник. Київ : Ельга, Ніка-Центр, 2014. 448 с.
2. Гриньова В. М., Коюда В. О., Лепейко Т. І., Коюда О. П. Інвестування : підручник. Київ : Знання, 2008. 452 с.
3. Поддєрьогін А. М. Фінанси підприємств : підручник. 8-ме вид., перероб. та допов. Київ : КНЕУ, 2013. 519 с.
4. Васильців Т. Г., Волошин В. І., Бойкевич О. Р., Каркавчук В. В. Інвестування : навч. посіб. Київ : Знання, 2010. 454 с.
5. Про інвестиційну діяльність : Закон України від 18.09.1991 № 1560-XII. Відомості Верховної Ради України. 1991. № 47. Ст. 646.
6. Бланк І. О. Управління фінансовими інвестиціями підприємства : підручник. Київ : Ельга, 2018. 480 с.
7. Скоробогатова Н. Є. Дослідження сутності інвестицій та інвестиційної діяльності. Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут». *Економічний вісник НТУУ «КПІ»*. 2016. № 13. С. 257–263.
8. Тульчинська С., Клименко М. Інвестиційна діяльність підприємств малого та середнього бізнес. *Herald of Khmelnytskyi National University. Economic Sciences*. 2024. № 330. URL: https://herald.khmn.edu.ua/index.php/herald/article/view/203?utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 21.03.2026)
9. Левченко О. В. Інвестиційна діяльність та інвестиційна активність підприємства: теоретико-методологічні розбіжності та взаємозв'язок. *Теоретичні та прикладні питання економіки*. 2025. № 2(51). С. 160–172.
10. Гринчуцький В. І., Карапетян Е. Т., Погрішук Б. В. Економіка підприємства : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2020. 304 с.
11. Економіка підприємства : підручник / за ред. С. Ф. Покропивного. Київ : КНЕУ, 2018. 528 с.

12. Круш П. В. Економіка підприємства : навч. посіб. Київ : Каравела, 2018. 416 с.
13. Крижанівська М., Степанова А. Концептуальні засади управління інвестиційною діяльністю підприємства. Економіка та суспільство. 2022. Вип. 37. URL: https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1185?utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 21.03.2026)
14. Томецький В. М. Внутрішнє регулювання інвестиційної діяльності підприємства. Київський економічний науковий журнал. 2025. № 9. URL: https://journals.kyiv.ua/index.php/economy/article/view/258?utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 28.03.2026)
15. Федоренко В. Г. Інвестознавство : підручник. Київ : МАУП, 2019. 408 с.
16. Шегда А. В. Економіка підприємства : навч. посіб. Київ : Знання, 2017. 431 с.
17. Проєктний аналіз / Шевчук В. Я., Чередниченко А. Л., Кузьменко О. А. Київ : Знання, 2011. 384 с.
18. Інвестування / Гриньова В. М., Коюда В. О., Лепейко Т. І., Коюда О. П. Київ : Знання, 2008. 452 с.
19. Інвестиційне проєктування / Микитюк П. П. Тернопіль : Економічна думка, 2015. 336 с.
20. Череп А. В. Інвестиційна діяльність підприємств в умовах економічної нестабільності. Вісник економічної науки України. 2021. № 1. С. 133–139.
21. Федоренко І., Шкарупа Є., Шляпцева К. Інвестиційне проєктування як основа для формування інвестиційної привабливості промислового підприємства. Вісник Національного технічного університету «ХПІ» (економічні науки). 2020. № 1. С. 36–40.

22. Микитюк П., Микитюк Ю., Завитій Я. Дослідження концепції організації проєктування та оцінка факторів формування економічної ефективності інвестиційних проєктів. Вісник економіки. 2022. № 3. С. 169-82.

23. Makarenko Y, Honchar O. Strategic Investment Management and Formation of Investment Strategy of the Enterprise. Academy of Strategic Management Journal. 2019. Vol. 18, Issue 1. URL: https://www.abacademies.org/articles/strategic-investment-management-and-formation-of-investment-strategy-of-the-enterprise-8785.html?utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 28.03.2026)

24. Псарьова І. С. Інноваційно-інвестиційна спроможність підприємства як складова ефективної діяльності підприємств. Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності. 2017. Вип. 15. URL: https://journals.uran.ua/tpa_pstu/article/view/135307?utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 27.03.2026)

25. Майорова Т. В. Інвестиційна діяльність : підручник. Київ : Центр учбової літератури, 2009. 472 с.

26. Пересада А. А. Управління інвестиційним процесом : підручник. Київ : Лібра, 2002. 472 с.

27. Седікова І., Палвашова Г., Асауленко Н. 10.04.2024. Інвестиційна стратегія – інструмент формування стійких конкурентних переваг підприємств. Український журнал прикладної економіки та техніки. 2024. № 2. С. 90-95.

28. Романів А. Формування інвестиційної стратегії ІТ-підприємства на основі бізнес-цілей та життєвого циклу продукту. Економіка та суспільство. 2026. № 83. URL: https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/7581?utm_source=chatgpt.com. (дата звернення: 30.03.2026)

29. Калінін О. В. Інвесторо-орієнтована стратегія розвитку підприємств на промисловому ринку. Вісник Приазовського державного технічного університету. Серія: Економічні науки. 2017. Вип. 34. С. 156–163.
30. Чіз, Л., Хотєєва, Н., та Задорожна, Н. (2019). Основи фінансової стратегії портового підприємства. Технологічний аудит та виробничі резерви. 2019. № 4(6). С. 18–25.
31. Польова, Н., Новосад, І., Біляк, А. Інвестиції як фактор технологічного оновлення та підвищення ефективності діяльності підприємства. Розвиток міста, 2024. 2 (02), С. 87–91.
32. Суховєєв О. В. Цифрові інвестиційні сценарії як інструмент стратегічного розвитку підприємств. Підприємництво та інновації. 2025. № 39. URL: <https://www.deepdyve.com/lp/unpaywall/UgOeaJgl6X> (дата звернення: 30.03.2026)
33. Коваленко О. В. Методи оцінки ефективності інвестиційних проєктів. Економіка та держава. 2022. № 6. С. 82–88.
34. Коюда В. О., Лепейко Т. І., Коюда О. П. Інвестування : навчальний посібник. Харків : Інжек, 2008. 544 с.
35. Бірман Г., Шмідт С. Економічний аналіз інвестиційних проєктів : пер. з англ. Київ : Вільямс, 2003. 632 с.
36. Галич Є. Г., Фісуненко Н. О. Теоретичні засади оцінки ефективності інвестиційних проєктів. Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності. 2013. Вип. 1. URL: https://journals.urau.ua/tpa_pstu/article/view/16005?utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 30.03.2026)
37. Попова В. В. Методи обґрунтування економічної ефективності будівельних проєктів. Мости та тунелі: теорія, дослідження, практика. 2012. (2), 56–60.
38. Гойко, А., Сорокіна, Л. Недосконалість наукового методу оцінки ефективності інвестицій. Шляхи підвищення ефективності будівництва, 2023. 1 (52), С. 238–250.

39. Ілляшенко К. В. Використання методологій оцінки ефективності інвестиційних проєктів в ринкових умовах господарювання. Вісник ЖДТУ: Економіка, управління та адміністрування. 2005. № 4(34). URL: https://ven.ztu.edu.ua/article/view/113359?utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 30.03.2026)

40. Варавка В. В. Оцінка ефективності інвестиційних рішень як інструмент стратегічного управління грошовими потоками підприємства. Вісник ЖДТУ: Економіка, управління та адміністрування. 2007. № 4(42). С. 193-200.

41. Витвицький, Ю., Витвицька, У. Оцінка ефективності «зелених» інвестицій. Науковий вісник ІФНТУНГ. Серія: Економіка та управління в нафтовій і газовій промисловості, 2021. 1(23), С. 35–44.

42. Пилипак О. В., Сачинська Л. В. Особливості й проблеми оцінки ефективності інвестиційних проєктів в сучасних умовах. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2021. № 6, Том 2. С. 75-85.

43. Лемешко, Н. Аналіз та оцінка ефективності інвестиційних проєктів. Технологічний аудит і виробничі запаси, 2017. 2 (4(34), С. 9–14.

44. Язлюк Б. О., Здреник В. С. Методика аналізу інвестиційних і інноваційних проєктів та вплив на фінансову ефективність підприємства. Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. 2011. 1(19). С. 437-448.

45. Сорокіна, Л., Хойко, А. Науково-методологічні аспекти вибору ставки дисконтування при оцінці інвестиційних проєктів. Шляхи підвищення ефективності будівництва. 2023. 50(2). С. 50-60.

46. Кабаченко, Д., та Лапханов, Е. Розробка та обґрунтування системного методичного підходу до оцінки ефективності реалізації інвестиційного бізнес-проєкту в умовах впливу факторів зовнішнього ринкового середовища. Східно-Європейський журнал передових технологій, 2023. 3 (123), С. 6–21.

47. ПП Фірма «Гармаш». Youcontrol: веб-сайт. URL: https://youcontrol.com.ua/ru/catalog/company_details/25036281/ (дата звернення: 02.04.2026)

48. Фірма «Гармаш»: веб-сайт. Одеса, 2026. URL: <https://garmash.net.ua/> (дата звернення: 02.04.2026)

49. Фірма Гармаш. Latifundist: веб-сайт. URL: <https://latifundist.com/kompanii/1011-firma-garmash> (дата звернення: 02.04.2026)

50. Аналіз ринку ковбасних виробів та м'ясної продукції в Україні. Socialbusiness: веб-сайт. URL: <https://socialbusiness.com.ua> (дата звернення: 05.04.2026)

51. Ткаченко В. Фактори вибору українців у м'ясо-ковбасній категорії: зміни та тенденції 2025 року. 18 грудня, 2025. Резонанс: веб-сайт. URL: <https://resonance.ua> (дата звернення: 12.04.2026)

52. Українці стали менше купувати ковбасні вироби. 11 лютого 2026. Бізнес NV: веб-сайт. URL: <https://ukragroconsult.com> (дата звернення: 08.04.2026)

53. Чому українці стали їсти менше ковбаси. Proagro: веб-сайт. 12 лютого, 2026. URL: <https://www.proagroukraine.com/chomu-ukrainsi-staly-istyi-menshe-kovbasy/> (дата звернення: 08.04.2026)

54. ТОВ «Стовпинські ковбаси»: веб-сайт. URL: <https://www.stovpynskikovbasy.com.ua> (дата звернення: 05.04.2026)

55. Волинська обласна державна адміністрація: веб-сайт. URL: <https://www.voladm.gov.ua> (дата звернення: 15.04.2026)

56. Ставки, індекси, тарифи. Офіційний сайт Міністерства фінансів України: веб-сайт. URL: <https://index.minfin.com.ua> (дата звернення: 08.04.2026)

57. Ринок ковбас, ковбасних виробів і м'ясних делікатесів: основні показники та тенденції споживання. Pro-consulting: веб-сайт. URL: <https://pro-consulting.ua> (дата звернення: 15.04.2026)

58. Інвестиції в Україні: веб-сайт. URL: <https://inventure.com.ua> (дата звернення: 05.04.2026)

59. ТОВ «ВІН-ГРУП» (ТМ «Клімович»): веб-сайт. URL: <https://klimovich.com.ua> (дата звернення: 12.04.2026)

60. Ринки харчової індустрії. Korfor: веб-сайт. URL: <https://food-market.korfor.com.ua> (дата звернення: 15.04.2026)

61. ТОП-10 ТМ ковбас України 2025. Ukrainian Business Award: веб-сайт. URL: <https://uba.top/tm-sausages-of-ukraine/> (дата звернення: 15.04.2026)

62. Укragenроконсалт: веб-сайт. URL: <https://ukragroconsult.com> (дата звернення: 12.04.2026)

Міністерство освіти і науки України
Одеський національний технологічний університет

ННІ економіки, управління і бізнесу ім. Г.Е. Вейнштейна

Кафедра національної та міжнародної економіки

Ступінь вищої освіти – перший (бакалавр)

Спеціальність 051 «Економіка»

Освітня програма «Економіка підприємства»

ДОДАТКИ
ДО КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ БАКАЛАВРА

**на тему: «Ефективність інвестиційної діяльності та її вплив
на господарську діяльність ПП «Фірма «Гармаш»**

Здобувач _____ **Фролов М.І.**

Керівник _____ **доцент Фрум О.Л.**

Одеса – 2026 рік

ДОДАТОК А

МЕТА, ЗАВДАННЯ ОБ'ЄКТ І ПРЕДМЕТ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Метою виконання кваліфікаційної роботи є оцінка ефективності інвестиційної діяльності ПП «Фірма «Гармаш» та визначення її впливу на господарську діяльність підприємства

Завданнями роботи передбачено:

- дослідити теоретичні основи інвестиційної діяльності підприємства;
- визначити сутність та показники ефективності інвестиційної діяльності;
- провести аналіз фінансово-господарської діяльності ПП «Фірма «Гармаш»;
- оцінити ефективність інвестиційної діяльності ПП «Фірма «Гармаш»;
- виявити проблеми та перспективи розвитку інвестиційної діяльності ПП «Фірма «Гармаш»;
- обґрунтувати напрями підвищення ефективності інвестиційної діяльності ПП «Фірма «Гармаш»

Об'єктом аналізу, узагальнень і дослідження є інвестиційна діяльність ПП «Фірма «Гармаш»

Предметом дослідження є теоретичні, методичні та практичні аспекти оцінки ефективності інвестиційної діяльності та її впливу на господарську діяльність ПП «Фірма «Гармаш»

ДОДАТОК Б

УЗАГАЛЬНЕНІ НАПРЯМИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Рис. 1. Напрями інвестиційної діяльності підприємства

ДОДАТОК В

СИСТЕМАТИЗАЦІЯ ВИДІВ ЕФЕКТИВНОСТІ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗА ОБ'ЄКТАМИ ОЦІНКИ

Таблиця 1

Види ефективності інвестиційної діяльності за об'єктами оцінки*

Вид ефективності	Що саме оцінюється?	Приклад прояву
Економічна	Співвідношення фінансових витрат і отриманого грошового доходу.	Зростання чистого прибутку, скорочення собівартості виробництва.
Соціальна	Покращення якості життя людей, умов праці та соціальної інфраструктури.	Створення нових робочих місць, зниження рівня травматизму, будівництво дитсадка для працівників.
Екологічна	Вплив інвестицій на навколишнє середовище та раціональне використання ресурсів.	Зменшення викидів CO ₂ , встановлення очисних фільтрів, перехід на безвідходне виробництво.
Науково-технічна	Рівень інноваційності, автоматизації та прогресивності технологій.	Впровадження штучного інтелекту, реєстрація нових патентів, автоматизація ручної праці.
Бюджетна	Вплив інвестиційного проєкту на доходи та витрати державного чи місцевого бюджету.	Збільшення податкових надходжень, скорочення бюджетних витрат на соціальну підтримку безробітних.
Комерційна	Результативність інвестицій для конкретного інвестора або підприємства.	Досягнення запланованого рівня рентабельності, швидка окупність вкладених коштів.
Регіональна	Вплив інвестицій на соціально-економічний розвиток окремої території.	Розвиток інфраструктури громади, підвищення інвестиційної привабливості регіону.
Організаційна (управлінська)	Удосконалення системи управління, організації виробництва та бізнес-процесів.	Скорочення часу ухвалення рішень, оптимізація логістики та документообігу.
Ресурсна	Ефективність використання матеріальних, трудових та енергетичних ресурсів.	Зменшення енерговитрат, економія сировини, підвищення продуктивності праці.
Стратегічна	Відповідність інвестицій довгостроковим цілям підприємства або держави.	Вихід на нові ринки, зміцнення конкурентних позицій, диверсифікація діяльності.
Інституційна	Вплив інвестицій на розвиток організаційних та правових механізмів функціонування економіки.	Створення індустріального парку, впровадження нових стандартів корпоративного управління.
Іміджева (репутаційна)	Вплив інвестицій на репутацію та суспільне сприйняття підприємства.	Підвищення довіри клієнтів та інвесторів, покращення позицій у рейтингах ESG.

ДОДАТОК Г
ОБСЯГ СПОЖИВАННЯ КОВБАСНИХ ВИРОБІВ В УКРАЇНІ
У 2021-2025рр.

Таблиця 2

Динаміка ринку ковбасних виробів України*

Рік	Середня ціна за 1 кг (варена в/г), грн	Споживання на 1 особу (кг/рік) / % до 2021 р.	Основний фактор впливу
2021	120 – 145	9,2	Відносна стабільність, розвиток преміум-сегменту.
2022	180 – 210	6,8 / 73,91%	Стрімка інфляція, скорочення асортименту, дефіцит оболонки.
2023	240 – 275	7,4 / 80,43%	Адаптація бізнесу, відновлення логістики, зростання цін на енергоносії.
2024	290 – 330	7,1 / 77,17%	Подорожчання сировини (свинини), перехід споживача на дешевші сорти.
2025	340 – 380	6,5 / 70,65%	Енергетична криза, дефіцит кадрів, акцент на акційні продажі.

ДОДАТОК Д

ТЕХНІКО-ЕКОНОМІЧНІ ПОКАЗНИКИ ПП «ФІРМА «ГАРМАШ» ЗА ДВА РОКИ

Таблиця 3

Основні техніко-економічні показники діяльності ПП «Фірма «Гармаш» за два роки

Показник	Базисний рік	Звітний рік	Відхилення	
			абсолютне	відносне
1. Середньорічна виробнича потужність, тис. тонн	1500	1500	0	0
2. Фактично вироблено продукції, тис. тонн	1202	1247	45	3,74
3. Коефіцієнт використання виробничої потужності, частка	0,80	0,83	0,03	-
4. Обсяг виробленої продукції (без ПДВ і АЗ): – у діючих оптових цінах підприємства, тис. грн	97395	103054	5659	5,81
- у порівнянних цінах, тис. грн	97395	91718	-5677	-5,83
5. Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн	97395	103054	5659	5,81
6. Середньорічна вартість основних фондів основного виду діяльності, тис. грн	19168	26571	7403	38,62
7. Фондовіддача, грн/грн	5,081	3,452	-1,63	-32,06
8. Середній залишок оборотних коштів, тис. грн	14077	14896	820	5,82
9. Коефіцієнт оборотності оборотних коштів, оборотів	6,919	6,918	-0,001	-0,01
10. Середньооблікова чисельність штатних працівників облікового складу, осіб	139	119	-20	-14,39
11. Продуктивність праці, тис. грн /особу	701	771	70	10,00
12. Операційні витрати на виробництво продукції, тис. грн, у тому числі	97139	102946	5806	5,98
- матеріальні витрати	60355	71694	11339	18,79
- витрати на оплату праці	14845	12669	-2176	-14,66
- відрахування на соціальні заходи	18111	15456	-2655	-14,66
- амортизація	2168	2624	456	21,03
- інші операційні витрати	1660	502	-1158	-69,76
13. Витрати на 1 гривню виробленої продукції, грн	0,997	0,999	0,002	0,16
14. Матеріалоемність, грн	0,620	0,696	0,08	12,26
15. Повна собівартість реалізованої продукції, тис. грн	96036	102002	5966	6,21
16. Фінансовий результат від операційної діяльності, тис. грн	256	108	-148	-57,81
17. Чистий прибуток (збиток), тис. грн	165	19	-146	-88,48
18. Рентабельність продажів, %	0,50	0,05	-0,45	-
19. Рентабельність продукції, %	0,17	0,02	-0,15	-

ДОДАТОК Е
ВХІДНА ІНФОРМАЦІЯ ДЛЯ РОЗРАХУНКУ ІННОВАЦІЙНОГО
ПРОЄКТУ

Таблиця 4

Калькуляція витрат на виробництво та реалізацію продукту
«Ковбаса варена із сирним наповнювачем» та розрахунок повної
собівартості за проєктом

№ з/п	Найменування калькуляційних витрат	Витрати на 1 тонну, грн	Витрати на весь обсяг додаткової продукції, тис. грн*
1	Вартість сировини й основних матеріалів з урахуванням транспортних витрат	130662,00	15679,44
2	Тара, упакування й допоміжні матеріали	5950,00	714,00
3	Паливо й електроенергія на технологічні цілі	298,92	35,87
	Матеріальні витрати всього	136910,92	16429,31
4	Основна й додаткова заробітна плата виробничих робітників	210,88	25,31
5	Відрахування на соціальні заходи	46,39	5,57
	Виробнича собівартість	137168,20	16460,18
6	Витрати на збут	2743,36	329,20
	Повна собівартість	139911,56	16789,39
7	Відсотки за кредитом	7583,85	910,06
	Повна собівартість з відсотками за кредитом	147495,41	17699,45
	Оптова ціна 1 одиниці (тонни) додаткової продукції, тис. грн	191,74	

**Формування операційного грошового потоку від проєкту
(приплив коштів), тис. грн**

Склад грошового потоку	Період реалізації проєкту, роки	
	0	1
Зміна поточних витрат, у т. ч.:		
Матеріальні витрати всього	16429,31	16429,31
в тому числі		
Зміна витрат на сировину	15679,44	15679,44
Зміна витрат на тару та допоміжні матеріали	714,00	714,00
Зміна витрат на енергоресурси	35,87	35,87
Зміна витрат на оплату праці	25,31	25,31
Зміна єдиного соціального внеску	5,57	5,57
Зміни амортизації	0,00	0,00
Зміна інших витрат усього *	1239,27	1239,27
Усього Збільшення поточних витрат	17699,45	17699,45
Обсяг виробленої продукції, тонн	120,00	120,00
Ціна одиниці продукції, тис. грн	191,74	191,74
Збільшення суми чистого доходу **	23009,28	23009,28
Збільшення прибутку до оподаткування	5309,83	5309,83
Збільшення податку на прибуток	955,77	955,77
Збільшення чистого прибутку	4354,06	4354,06
Амортизаційні відрахування від проєкту	0,00	0,00
Грошовий потік від проєкту	4354,06	4354,06

ДОДАТОК Є
ОЦІНКА ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ІННОВАЦІЙНОГО
ПРОЄКТУ З ВИРОБНИЦТВА НОВОГО ПРОДУКТУ

Таблиця 6

Розрахунок показників економічної ефективності проєкту
з виробництва нового продукту

Показники	Період реалізації проєкту, роки		Усього
	0	1	
ІС, сума інвестованих у проєкт коштів, тис. грн	2558		2558
ЧІ, чиста (приведена) вартість інвестованих у проєкт коштів, тис. грн	2558		2558
Грошовий потік від проєкту, тис. грн	4354	4354	8708
Середньозважена вартість капіталу (СВК), %			
Коефіцієнт дисконтування	1,00	0,76	
Дисконтований грошовий потік у році, тис. грн	4354	3299	7653
Дисконтований грошовий потік наростаючим підсумком, тис. грн	4354	7653	7653
Приріст дисконтованого чистого прибутку від проєкту, тис. грн	4354	3299	7653
Чистий дохід (ЧД), тис. грн	8708 - 2558 =		6150
Чистий приведений дохід (NPV), тис. грн	7653 - 2558 =		5094
Внутрішня норма доходності (IRR), %	Функція «ВСД»		87%
Індекс доходності (ІД)	7653 / 2558 =		2,99
Період окупності (ПО), роки	2558 / 7653 =		0,59
Період окупності з врахуванням дисконтування (ПОдис.), років	2558 / 7653 =		0,46
Рентабельність інвестицій (Ri) за весь період реалізації проєкту, %	7653 / 2558 / 2 * 100=		149,56

ДОДАТОК Ж

ОЦІНКА ВПЛИВУ ЗАПРОПОНОВАНОГО ЗАХОДУ НА ОСНОВНІ ТЕХНІКО-ЕКОНОМІЧНІ ПОКАЗНИКИ

ПП «ФІРМА «ГАРМАШ»

Таблиця 7

Вплив запропонованого заходу на основні техніко-економічні показники ПП «Фірма «Гармаш»

№	Найменування заходів	Інвестиції, тис. грн			Зміни показників діяльності підприємства (±)											Строк окупності інвестицій, роки
		Усього	У тому числі в		Обсяг реалізованої продукції , тис. грн	Собівартість, тис. грн						Прибуток до оподаткування, тис. грн	Чистий прибуток, тис. грн	Чисельність зайнятих, осіб		
			Основні фонди (нематеріальні активи)	оборотні кошти		Усього	у тому числі:									
							Матеріальні витрати	Витрати на оплату праці	Відрахування на соціальні заходи	Амортизація основних фондів (нематеріальних активів)	Інші операційні витрати					
1.	Виробництво нового продукту «Ковбаса варена із сирним наповнювачем»	2558		2558	23009	17699	16429	25	6	-	1239	5310	4354	-	0,59	

ДОДАТОК 3
ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЧО-ГОСПОДАРСЬКОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ ПП «ФІРМА «ГАРМАШ» ДО Ї ПІСЛЯ
ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНОГО ПРОЄКТУ

Таблиця 8

Основні техніко-економічні показники виробничо-господарської
діяльності ПП «Фірма «Гармаш» до й після впровадження проєкту

Показники	Звітний рік	Проєкт	Відхилення (±)	
			абс.	відн.
1. Середньорічна виробнича потужність, тис.	1500	1500	0	0,00
2. Фактично вироблено продукції, тис. тонн	1247	1367	120	9,62
3. Коефіцієнт використання виробничої потужності, частки	0,83	0,91	0,08	-
4. Обсяг виробленої промислової продукції (без ПДВ, акцизу), тис. грн	103054	126063	23009	22,33
– у діючих цінах	91718	114727	23009	25,09
5. Обсяг реалізованої продукції в діючих оптових цінах (без ПДВ, акцизу), тис. грн	103054	126063	23009	22,33
6. Середньорічна вартість основних фондів основного виду діяльності, тис. грн	26571	26571	0	0
7. Фондовіддача по продукції, грн	3,452	4,318	0,866	25,09
8. Середній залишок оборотних коштів, тис. грн	14896	17454	2558	17,17
9. Коефіцієнт оборотності оборотних коштів, частки	6,92	7,22	0,30	4,40
10. Середньооблікова чисельність штатних працівників облікового складу, осіб	119	119	0	0,00
11. Середньорічний виробіток одного працівника, грн/грн	771	964	193,36	25,09
12. Операційні витрати на виробництво продукції, тис. грн, у тому числі:	102946	120645	17699	17,19
– матеріальні витрати	71694	88123	16429	22,92
– витрати на оплату праці	12669	12695	25	0,20
– відрахування на соціальні заходи	15456	15462	6	0,04
– амортизація	2624	2624	0	0,00
– інші операційні витрати	502	1741	1239	246,87
13. Витрати на 1 грн продукції, грн/грн	0,999	0,957	-0,042	-4,20
14. Матеріалоємність продукції, грн/грн	0,696	0,699	0,003	0,48
15. Повна собівартість реалізованої продукції, тис. грн	102002	119701	17699	17,35
16. Фінансовий результат від операційної діяльності, тис. грн	108	5418	5310	4916,51
17. Чистий прибуток, тис. грн	19	4373	4354	2292,13
18. Рентабельність капіталу, %	0,05	9,93	9,89	-
19. Рентабельність продукції, %	0,02	3,65	3,63	-